

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

PUTOUS-SKETSIHAHMOKILPAILU

Puvustusprosessin havainnointia FEA-mallin avulla

TEKIJÄ: Elina Ojanperä

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä Elina Ojanperä	
Työn nimi Putous-sketsihahmokilpailu – Puvustusprosessin havainnointia FEA-mallin avulla	
Päiväys	15.2.2016
Sivumäärä/Liitteet	58/2
Ohjaaja Sirpa Ryyänen	
Yhteistyökumppani Yellow Film & TV	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä havainnoidaan Putous–viihdeohjelman Vuoden sketsihahmokilpailun puvustusprosessia FEA-mallin avulla. Tärkeimpänä tiedonhankintamenetelmänä työssä käytetään havainnointia, jossa käyttäjälähtöinen FEA-malli auttaa huomioimaan puvustuksen kaikki puolet kolmen lohkonsa, toimivuuden, ilmaisevuuden ja esteettisyyden, avulla. Havainnointi tapahtuu puvustusharjoittelijana Putouksen seitsemännellä kaudella. Prosessia dokumentoidaan valokuvaamalla ja kirjaamalla muistiin sen pääasioita.</p> <p>Työssä kerrotaan komediallisen puvustamisen taustoista edeten 1500-luvun Italian commedia dell’arten näytelmähaamoista aina 1990-luvulle suomalaisen Kummelin sketsihahmoin asti. Historian tarkastelu painottuu puvustuksen merkitykseen tunnettujen hahmojen synnyssä.</p> <p>Putouksesta ohjelmana kerrotaan sen syntyvaiheiden, aikaisempien sketsihahmojen sekä ohjelman rakenteen kautta. Tarkemmin paneudutaan Vuoden sketsihahmo –ohjelmaosioon, jossa sketsihahmot kilpailevat toisiaan vastaan. Lisäksi esitellään ohjelmaa tekemässä olevat eri alojen ihmiset ja heidän roolinsa.</p> <p>Työssä käydään läpi Putouksen seitsemännen kauden kaikkien yhdeksän sketsihahmon puvustus, joista tarkemmin käsitellään kahden näyttelijän hahmot. Näyttelijä Kari Ketosen Aimo Sonnia ja näyttelijä Jenni Kokanderin Irma Rönkköä käytetään esimerkkinä niiden erilaisten syntyvaiheiden sekä pukujen erityisten rakenteiden ja osien takia. Havaintojen tarkentamiseksi työssä haastatellaan lisäksi sketsihahmoista vastaavaa pukusuunnittelijaa Anna Vilppusta ja samalla kerrotaan kenellä on vaikutusvaltaa sketsihahmon lopulliseen ulkomuotoon.</p> <p>Lopuksi työssä pohditaan sen merkitystä Putouksen tekijöille ja siksi siitä pyydettiin kommentteja ohjelman tuottajalta Lotta Westerbergiltä sekä tuotantopäällikkö Riikka Pääkköseltä. Palautteesta käy ilmi, että työ on mielenkiintoinen sekä hyödyllinen myös muille kuin puvustuksesta vastaaville henkilöille. Pohdinnassa otetaan kantaa myös puvustuksista löytyneisiin yhtäläisyyksiin historian ja Putouksen välillä. Työssä saadaan selville, että puvustus ohjaa usein osaltaan vahvasti hahmojen syntyprosessia. FEA-mallin todetaan olevan työssä tarpeellinen puvustusprosessin vaiheiden jäsentelyn sekä kaikkien näkökulmien huomioon ottamisen kannalta.</p>	
Avainsanat puvustus, sketsihahmo, FEA-malli	

Field of Study Culture	
Degree Programme Degree Programme in Design	
Author Elina Ojanperä	
Title of Thesis Putous-Skit Character Contest – Observations on Costumes Process through FEA-model	
Date 15.2.2016	Pages/Appendices 58/2
Supervisor Sirpa Ryyänen	
Partners Yellow Film & TV	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this final project was to observe Putous television programme's act "The skit character of the year" costume creation process through FEA-model. The key method of gaining information in the project is observation through FEA-model, which helps to take into account every aspect of the costume creation progress by its three different sections which are: functional, expressive and aesthetic. The observation was conducted as a costumes intern in the seventh season of Putous. The process was documented by photographing and taking notes.</p> <p>Thesis also contains information on the history of comedy costumes starting from the 16th century Italian commedia dell'arte characters to the 20th century Finnish Kummeli television programme skit characters. The purpose in discussing the history of comedy costumes was to examine the influence of the costume creation in the making of known characters.</p> <p>Putous television programme is discussed in this thesis through its creation, former skit characters and by its structure. Also "The skit character of the year" act in which the skit characters are competing against each other is analysed closer. Lastly the crew behind the programme is introduced along with their specialities and roles in the making of Putous.</p> <p>This project introduces all nine skit character costumes of the seventh season and focuses more closely on two of them. The skit characters Aimo Sonni by actor Kari Ketonen and Irma Rönkkö by actress Jenni Kokander are used as examples because of the different creation processes and structure of the costumes. To confirm observations made in the project, the costume designer Anna Vilppunen is interviewed and the people who also have influence over the final version of the skit character are revealed.</p> <p>Finally the meaning of Putous television programme to its staff is pondered along with the comments of the producer Lotta Westerberg and production manager Riikka Pääkkönen. The comments reveal that the project is interesting and useful also to people other than those in charge of costumes. Similarities between history and costumes shown in Putous are also discussed. The conclusion of the project is that the costumes has a strong influence in the making of the character and that the FEA-model is relevant tool in the costumes process.</p>	
Keywords costumes, skit character, FEA-model	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	FEA-MALLI, TIEDONHANKINTAMENETELMÄT JA KÄSITTEET	2
2.1	FEA-malli.....	2
2.2	Tiedonhankintamenetelmät	3
2.3	Käsitteet.....	4
3	KOMEDIAALLISEN PUUVUSTAMISEN TAUSTOJA	6
3.1	Esikuvia maailmalta.....	6
3.2	Suomen historian hauskuuttajia	11
4	PUTOUS – KOKO PERHEEN VIIHDEOHJELMA.....	16
4.1	Putouksen historia ja sisältö	16
4.2	Vuoden sketsihahmokilpailu.....	18
5	HAHMOJEN PUUVUSTAMISEN TYÖVAIHEET.....	22
5.1	Taustoitusta	22
5.2	Ideointi	24
5.3	Sovitukset ja työstäminen.....	27
5.4	Valmiit hahmot	32
5.5	Suorat lähetykset.....	41
6	POHDINTA.....	44
6.1	Asiantuntijapalaute	44
6.2	Oma pohdinta.....	44
	LÄHTEET	48
	LIITE 1. COMMEDIA DELL'ARTE MASKIT	1
	LIITE 2. HARLEKIINI MUOTINÄYTÖKSESSÄ.....	1

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihe tuli ensimmäistä kertaa mieleeni keväällä 2015, kun kuulin pääseväni mukaan tekemään Putous–viihdeohjelmaa. Olin ollut puvustusharjoittelijana ohjelman tuotantoyhtiöllä Yellow Film & TV:llä samana keväänä ja olin keskustellut mahdollisuudesta jatkaa opinnäytetyön parissa. Aihe muotoutui lopulliseen muotoonsa kuitenkin vasta syksyllä itse ohjelman alkaessa ja kiinnostuessani eritoten sketsihahmojen syntyprosessista. Hahmoista kiinnostuin niiden monimuotoisuuden ja mahdollisuuksien vuoksi, sillä niissä pukusuunnittelija pääsee vapaammin toteuttamaan itseään.

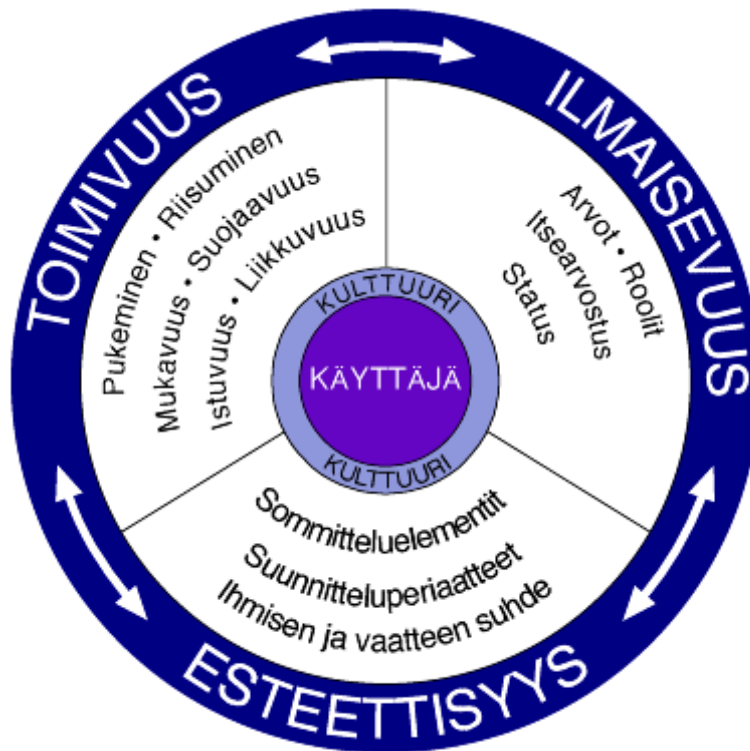
Työn tavoitteena on kertoa sketsihahmojen puvustamisen työvaiheet. Tarkastelen sketsihahmojen puvustamisen ohella erityisesti puvustuksen merkitystä hahmojen luojille ja sitä, kuinka puvustus ohjaa hahmon kehitystä. Komediallisen puvustamisen historiaan tutustumalla pyrin löytämään yhtäläisyyksiä menneen ja nykyisen välille sekä tuomaan esille nykyisen viihteen esikuvia, joita löytyy niin omasta maastamme kuin maailmalta.

Sketsihahmojen puvustamisessa toimin havainnoijana keräten aineistoa työhöni ja autoin pukusuunnittelijan minulle osoittamissa tehtävissä, kuten hankinnoissa ja pienissä ompelutöissä. Itse Putous–ohjelmaa tehtäessä olin viikoittain mukana auttamassa pukusuunnittelijoita niin työstämisessä kuin pukemisessa lauantain suoran lähetyksen aikana. Havainnoinnin tukena toimii FEA-malli, joka auttaa puvustusvaiheiden jäsentelyssä ja oikeiden asioiden huomioon ottamisessa.

Hahmojen määrästä sekä erilaisista syntytarinoista johtuen en käsittele hahmoja yksi kerrallaan, vaan kerron niiden mielenkiintoisimmista ja tärkeimmistä työvaiheista. Kahteen hahmoon tutustutaan tarkemmin ja niiden näyttelijät kertovat hahmojen synnystä sekä puvustuksen merkityksestä. Sketsihahmoista vastaavaa pukusuunnittelijaa Anna Vilppusta haastattelen havaintojeni tueksi.

2 FEA-MALLI, TIEDONHANKINTAMENETELMÄT JA KÄSITTEET

2.1 FEA-malli

Kuvio 1. FEA-malli (Lamb ja Kallal, 1992. Suom. Koskennurmi-Sivonen)

Havainnoin sketsihahmojen puvustuksen suunnittelua Lamb ja Kallalin (1992) kehittämän FEA-mallin avulla (Kuvio 1.), joka tarkastelee vaatteita käyttäjän näkökulmasta ja keskittyy myös niiden kulttuurilliseen puoleen. Malli on alun perin tarkoitettu erityisvaatetukseen suunnitteluun, mutta se sopii juuri laajuutensa vuoksi tarkastelemaan monimuotoisia sketsihahmoja. Malli on suomennettu TIE-malliksi, mutta sen tunnetumpi ja käytetympi nimi on FEA-malli, joka tulee sanoista: functional (suom. toimivuus), expressive (suom. ilmaisevuus) ja aesthetic (suom. esteettisyys). (Koskennurmi-Sivonen s.a.)

FEA-mallissa edetään ulkokehältä sisälle päin ja se sisältää kolme lohkoa: toimivuuden, ilmaisevuuden ja esteettisyyden. Toimivuus sisältää vaateen istuvuuteen, mukavuuteen ja sen pukemiseen liittyviä seikkoja. Ilmaisevuudessa taas on kyse vaateen viestittämisestä arvoista sekä rooleista ja se käsittelee myös samalla vaateen merkitystä käyttäjälle. Kolmas osio eli estetiikka tarkastelee vaatteessa käytettyjä sommitteluelementtejä ja suunnitteluperiaatteita. Kuviossa kulttuuri ympäröi suodattimen tavoin keskiössä olevaa käyttäjää eli tässä tapauksessa näyttelijää. Koska jokaisessa maassa kulttuuri on omanlaisensa, sillä on suuri vaikutus siihen, millaista vaatetta ja millaisia pukeutumisen elementtejä pidetään yleisesti hyväksytyinä ja hyvännäköisinä. FEA-malli auttaa havainnoimaan ja jäsentelemään puvustamisen vaiheita sekä ottamaan huomioon kaikki näkökulmat, mistä syystä se on tässä prosessissa tarpeellinen. (Koskennurmi-Sivonen s.a.)

Kaikilla kolmella FEA-mallin osiolla on tärkeä rooli sketsihahmon puvustuksen suunnittelussa. Ilmasevuus auttaa pohtimaan, mitä hahmo edustaa ja viestii sekä mihin ihmisryhmään se esimerkiksi kuuluu. Varsinkin yleisessä tiedossa olevat stereotyyppit ovat tärkeitä ymmärrettäviä hahmoja tarkastellessa ja siksi käyttäjää ympäröivällä kulttuurilla on vahva merkitys. Koska jotkut hahmoista eivät ole syntyperäisiä suomalaisia, täytyy muistaa, että tarkastelussa on otettava huomioon myös hahmon alkuperämaahan liittyviä stereotyyppioita sekä myös kohdeyleisön eli lauantai-iltaisin television ääreen kerääntyvien suomalaisten katsojien uskomuksia.

Sketsihahmojen puvustamisessa esteettisyyden kohdalla harvemmin tavoitellaan kauneutta tai vaatteiden sopivuutta kantajalleen, vaan pyritään ennemminkin rikkomaan näitä käsityksiä. Vaatteiden ei niinkään tule sopia näyttelijälle tai korostaa hänen parhaita puoliaan, vaan hahmosta saatetaan luoda tarkoituksella hullunkurinen tai täytteillä isokokoisempi kuin näyttelijä oikeasti on. Esteettisyydessä pyritään kiinnittämään huomiota siihen, että hahmon esille tuoma stereotyyppi ja ihmistyyppi olisivat katsojan helposti tunnistettavissa. Toimivuus osio taas selkeästi painottuu sketsihahmojen pukujen käyttöhetkeen eli kiireellisiin suoriin lähetyksiin, jossa ne täytyy pystyä riisumaan ja pukemaan mahdollisimman nopeasti.

2.2 Tiedonhankintamenetelmät

Tiedonhankintamenetelminä toimivat työn eri vaiheissa hyvin erilaiset lähteet. Komedian historiasta, niin maailmalta kuin Suomesta, kertovia kirjoja etsin kirjastoista. Koska omaan alaan liittyvää aihetta koskevaa kirjallisuutta kirjastoista löytyy niukasti, turvaudun asioita yleisesti käsitteleviin tietokirjamaisiin teoksiin ja muun muassa kokonaan näyttelijöille suunnattuihin kirjoihin, joista pyrin soveltamaan työhön sopivaa aineistoa.

Koska Putous on tehty aikakaudella, jolloin internet tietolähteenä on koko ajan merkittävämmässä roolissa, ei siitä ole saatavilla oikeastaan minkäänlaista kirjallista tietoa. Ilmiönäkin se on varsin uusi ja alati jatkuva, joten se ei ole vielä ehtinyt kirjoihin asti. Siispä Putouksesta tietoa etsiessä, jouduin turvautumaan internetin tietolähteisiin, joita pyrin arvioimaan tarvittaessa kriittisesti. Putousta esittävän MTV -kanavan aktiivisesti päivittyvä ohjelman oma sivusto onneksi tarjoaa artikkelin muun muassa Putouksen historiasta, jota pystyy hyödyntämään laajasti kertoessa ohjelman syntyvaiheista.

Tarkalleen aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä ei ole, mutta hyödyllistä tietoa löytyi varsinkin pukusuunnittelijan työnkuva kuvaavista töistä. Tällainen on esimerkiksi Essi Rakkolaisen kirjoittama ”Puvustajan työnkuva tv-sarjassa ja elokuvassa” – opinnäytetyö (2011, Tampereen ammattikorkeakoulu) sekä puvustamisen merkityksestä ja sen hyödyntämisestä kertova Henna Seppälän opinnäytetyö ”Pukusuunnittelun merkitys elokuvassa” (2012, Tampereen ammattikorkeakoulu). Varsinkin jälkimmäinen työ auttoi ymmärtämään ohjaajan ja pukusuunnittelijan välistä yhteistyötä.

Olen seurannut Putousta aktiivisesti sen ensimmäisestä kaudesta lähtien, joten sen rakenne ja sisältö olivat minulle entuudestaan tuttuja. Seitsemännellä kaudella puvustuksen harjoittelijana

toimiessani tutustuin työn ja havainnoinnin kautta sisältöön vielä syvällisemmin. Seitsemännen kauden aikana sain myös enemmän tietoa työn kautta Putouksen suosiosta, ja seurasin päivittäin tarkemmin aiheeseen liittyviä uutisia ja muuta sosiaalisen median kautta tapahtuvaa viestintää sekä katsojien kommentteja.

Kaikenlainen tutkiva havainnointi tarkoittaa, että tietoja kerätään tarkoituksenmukaisesti ja työskentely on tieteellistä. Havainnoitaessa täytyy olla tarkempina kuin normaalissa tilanteessa ja on muistettava ottaa huomioon useampia asioita kerralla. Tämä puvustuksen havainnointi tapahtui osallistuvana havainnointina, sillä olin läsnä tutkimuskohteessani koko ajan. Etuna oli muun muassa se, ettei kenenkään muun tarvinnut olla kiinnostunut havainnointistani tai auttaa työni etenemisessä millään tavalla, vaan olin itse vastuussa siitä, kuinka ahkerasti havainnoin ja kirjasin asioita ylös. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007.)

Tämä osallistuva havainnointi oli passiivista, sillä en vaikuttanut tutkimuskohteeseeni suoranaisesti, mutta osallistuva havainnointi voi olla myös aktiivista, jolloin kohteeseen vaikutetaan erilaisilla järjestelyillä. Varsinaista päiväkirjaa en pitänyt, mutta tärkeimpiä tietoja kirjasin tarpeen tullen ylös ja otin päivittäin kuvia harjoituksista, sovituksista ja työvaiheista. Osallistuvan havainnoinnin heikkous on siinä, että asiat voi ymmärtää väärin tai niistä voi tehdä vääriä tulkintoja ja sitä kautta kirjata asiat virheellisiksi. Tämän mahdollisuuden poistin myöhemmin kysymällä pukusuunnittelijalta havaintoihini liittyviä kysymyksiä ja näin varmistin ne. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007.)

Itse sketsihahmojen puvustuksessa tietolähteenä ovat näyttelijöiden Kari Ketosen ja Jenni Kokanderin sekä pukusuunnittelija Anna Vilppusen kanssa tehdyt haastattelut sekä heidän työskentelynsä havainnointi osallistuvana passiivisena havainnointina. Töissä havainnointi oli joka päiväistä ja onnistui hyvin, sillä sain olla jatkuvasti mukana suunnittelussa, hankinnoissa ja työstämisessä. Ilmapiiri oli kaiken lisäksi avoin ja rehellinen, joten havainnointi oli vaivatonta. Sain myös itse työstää asujen osia ja antaa mielipiteitä asujen yksityiskohdista, joten sain työstä myös omakohtaista kokemusta, jota kautta ymmärsin paremmin pukusuunnittelijan työtä. Näyttelijöiltä kyselin muun muassa puvustuksen merkityksestä heille ja pukusuunnittelijalta ajatuksia suunnittelusta sekä konkreettisia esimerkkejä työvaiheista.

2.3 Käsitteet

Sketsi

Lyhyehkö komediaesitys tai –näytelmä (Wikipedia/Sketsi 2013).

Sketsisarja

Erilaisista sketseistä koostuva tv-ohjelma (Wikipedia/Sketsisarja 2016).

Sketsihahmo

Sketsissä esiintyvä tarinan henkilö tai esimerkiksi Putous–viihdeohjelmaa varten luotu hahmo (Vedenpää 2013).

Vuoden sketsihahmopkilpailu

Putous-viihdeohjelman suosituin ohjelmaosio, jossa näyttelijöiden hahmot kilpailevat toisiaan vastaan (Romero 2015).

Puvustus

Näytelmän, tv-ohjelman, elokuvan ynnä myyn esityksen roolihahmojen vaatteista koostuva kokonaisuus (Elokuvantaju s.a.).

Pukusuunnittelija

Suunnittelee puvustuksen ja valvoo sen toteutusta. Joskus, kuten pienemmissä tuotannoissa sekä Putouksessa, työstää myös itse puvustuksen alusta loppuun. (Elokuvantaju s.a.)

3 KOMEDIAALLISEN PUVUSTAMISEN TAUSTOJA

3.1 Esikuvia maailmalta

Kun mietitään useimpien TV-komedioiden roolihahmojen suhteita toisiinsa tai tarkastellaan improvisaatiota tai teatteria ylipäättänsä, löydetään aina tietynlaisia yhtäläisyyksiä. Nämä yhtäläisyydet johtavat Italiassa 1500-luvun lopulla kehittyneeseen teatterimuotoon *commedia dell'arte*n (Rudlin 1994, 23-24.). Voidaan jopa sanoa, että harvaa komediaa tai improvisaatiota nykyisellään olisi edes olemassa ilman *commedia dell'arte*a, joka jo nykyään on kauan sitten sulautunut muihin teatterimuotoihin. Kolmas luku käsittelee *commedia dell'arte*a sekä muita maailmalla tunnettuja tärkeimpiä esikuvia, jotka ovat muokanneet teatteria, näyttelemistä sekä elokuva- ja tv-historiaa. Niiden vaikutukset ovat näkyvissä vielä nykypäivänä, myös Suomessa, ja niiden oppeja sovelletaan jatkuvasti. Tarkoituksena on löytää puvustuksellisia yhtäläisyyksiä ja linkkejä historian ja nykypäivän välillä sekä tutkia puvustuksen merkitystä hahmojen synnyssä.

Commedia dell'arte oli ammattilaisten esittämää näytelmää, mitä sen vapaa suomennoskin tarkoittaa. Näytelmät olivat aina improvisoituja eikä näyttelijöillä ollut tapahtumista muuta suuntaa kuin johtavan näyttelijän antama yksinkertainen juoni. Juoni oli yleensä osiltaan kopioitu romaaneista, klassikoista ja muista näytelmistä ja siksi siinä usein toistuivat samankaltaiset juonenkänteet. Näytelmän edetessä sille kehittyi hiljalleen teema ja näyttelijöiden hyvällä ryhmätyöllä se eteni sulavasti ja järkevästi. Täytyy kuitenkin muistaa, että *commedia dell'artessa* näytelleet näyttelijät työstivät muuna aikana tavallisia näytelmiä, joten väistämättä heidän mielessään oli jatkuvasti hyviä juonenkänteitä, teemoja ja repliikkejä. (Schwartz s.a., 7-9.)

Karikatyrimaisia ja ulkonäöllisesti näyttäviä hahmoja näytelmissä oli useimmiten kuusi tai kahdeksan ja ne esiintyivät aina pareittain. Nykyäänkin monien komediallisten TV-sarjojen juonikuviosta sekä hahmoista ja niiden suhteista on löydettävissä *commedia dell'arten* hahmojoukon piirteitä. Esimerkiksi 1990-luvun *Frendit*-komediasarjan Joey on saanut vaikutteita harlekiinista. *Commedia dell'arten* tunnusmerkkejä oli, että näyttelijät käyttivät kasvoillaan maskeja. Kun tunteita ei voinut ilmehtiä kasvoilla, miimisyys ja kehon kieli nousivat tärkeimmiksi keinoiksi viestiä. Maskit oli usein valmistettu ohuesta nahasta ja ne olivat hyvin istuvia ja taipuisia (Liite 1.). (Schwartz s.a., 14.)

Commedia dell'arten hahmot esiintyivät yleensä pareittain ja hahmoilla oli toisiinsa tietynlaiset suhteet. Työssä esitellään näistä hahmoista tunnetuimmat. Ensimmäinen pari on kaksi vanhaa miestä, *Pantalone* sekä *Il Dottore* (Kuva 1.). *Pantalone* on rikas ja vaikutusvaltainen ja sillä on pitkä koukkumainen nenä sekä tuuheat kulmakarvat. *Pantalon*en tunnistaa maskin lisäksi punaisista tiukoista pitkistä housuista tai punaisesta alaosasta ylipäättänsä, lyhyestä istuvasta takista, mustasta viitasta sekä punaisesta villaisesta kalotista. Jalassaan sillä on keltaiset turkkilaiset tohvelit. *Il Dottore* puolestaan on isokokoinen tai jopa jättimäinen, jolloin se toimii kontrastina pienemmälle *Pantalonelle*. Sen asema on olla tarinan poikamies tai leski ja se on pukeutunut pitkään mustaan takkiin ja viittaan, joka ulottuu melkein maahan. Hahmo on selkeästi tummanpuhuva vastakohta

Pantaloneille polvihousuissaan, sukissaan ja kalotissaan, jotka ovat kaikki mustia. Maski Il Dottorella peittää vain nenän ja otsan. (Schwartz s.a., 15-18; Rudlin 1994, 92-93, 100.)

Kuva 1. Maurice Sandin tulkinta Il Dottoresta ja Pantalonestä (Sand s.a.)

Seuraava kaksikko ovat rakastavaiset (Kuva 2.). Heidän asemansa on korkea ja Il Dottore on yleensä jommankumman isä. He ovat nuoria ja viehättäviä ja ovat pukeutuneet viimeisimmän muodin mukaan. Mies on yleensä pukeutunut sotilaaksi tai kadetiksi. Molemmat on meikattu raskaasti ja maskia ei ole. (Rudlin 1994, 106-108.)

Kuva 2. Maurice Sandin tulkinta rakastavaisista. (Sand s.a.)

Kaksikko Harlekiini ja Brighella (Kuva 3.) ovat hahmojoukon viihdyttäjiä ja naurattajia. Harlekiini on commedia dell'arten tunnistettavin ja jopa tärkein hahmo. Sen innoittamia hahmoja on helppo löytää nykyajan tv-ohjelmista ja elokuvista. Harlekiini on aina pulassa, mutta silti kärsivällinen sekä

uskollinen. Hahmolle ominaista on myös olla usein rakastunut. Harlekiinin tunnistaa pitkästä istuvasta takista ja housuista, mitkä molemmat on ommeltu pienemmistä palasista keltaista, vihreää, ruskeaa ja punaista kangasta. Yksityiskohtana asussa on lanteille aseteltu musta vyö. Harlekiinin maski on pyöreänaamainen ja siinä on jäänteitä karnevaalimaskista. Eri tavoin sovellettu Harlekiini-kuosi on tuttu näky kodintekstiileissä ja joskus jopa muodin parissa (Liite 2.). (Rudlin 1994, 76; Schwartz s.a., 19-21.)

Kuva 3. Maurice Sandin tulkinta Harlekiinista ja Brighellasta. (Sand s.a.)

Valkoisessa takissa ja pitkissä housuissa, joissa on vihreitä yksityiskohtia, esiintyvä Brighella säilyttää aina arvonsa eikä ole koskaan uhrin asemassa. Hän pystyy usein neuvomaan itseään ylemmässä asemassa olevia. Päässään Brighellalla on valkoinen hattu vihreillä somisteilla ja lanteillaan vyö pussukalla. Valkoinen väri symboloi sitä, että Brighellalla on omien sanojensa mukaan oikeus tehdä ja olla tekemättä mitä haluaa. Brighellan oliivinvihreän sävyinen maski on unohtumaton tummine silmineen, koukkunenineen sekä voimakkaane leukoineen, jota koristaa harva parta. Maskin kruunaavat paksut päistä kiepautetut viikset. (Rudlin 1994, 84; Schwartz s.a., 21-22.)

Siirryttäessä ajassa noin 400 vuotta eteenpäin päästään Charles Chapliniin ja tämän knallipäiseen Pikku Kulkuri -hahmoon (Kuva 4.), joka on varmasti yksi elokuvahistorian tunnetuimpia ja ikonisempia hahmoja sekä ehkä myös historian ensimmäisiä sketsihahmoja. Moni tunnistaa hahmon, vaikkei olisi nähnyt yhtään elokuvaa, jossa se esiintyy. Aikanaan, 1910-luvulta 1940-luvulle, hahmo toimi esikuvana monille nouseville näyttelijöille ja siitä luotiin myös lukuisia kopioita elokuvaan saakka. Peter von Baghin kirjassa "Chaplin" (2013) kirjoittaja luonnehtii Chaplinia jopa aikansa kuuluisammaksi ihmiseksi sekä 1900-luvun edelleen ajankohtaisimmaksi ohjaajaksi. Chaplinin elokuvat sisälsivät myös ajalleen tärkeää yhteiskuntakritiikkiä. (Bagh 2013, 12-13; Mikkola 2014)

Chaplinin kaikki Pikku Kulkuri -elokuvat olivat mykkiä sekä mustavalkoisia, mikä lisäsi eleiden ja ilmeiden merkitystä. Charles Chaplin oli myös taidokas miimikko ja käytti tätä taitoa jatkuvasti

mykkäelokuvissaan (Mikkola 2014). Miimisyys linkittää Chaplinin commedia dell'arten, sillä vanhoissa näytelmissä miimisyys oli tärkeä elementti ja arvostettu taito. Mustavalkoisuuden takia elokuvan hahmoja ei voinut nostaa puvustuksen värivalinnoilla esille, joten tärkeämmiksi elementeiksi nousivat vaatteiden siluetit, mittasuhteet sekä istuvuus. Hahmojen merkitystä ei voinut korostaa puheilla, joten muun muassa aseman täytyi näkyä vaatetuksessa. Elokuvien päähenkilö eli Pikku Kulkuri on helppo erottaa muista tunnusomaisen ulkonäkönsä ansiosta.

Kuva 4. Charles Chaplin Pikku Kulkurina. (Alf Wiki s.a.)

Pikku Kulkurin (Kuva 4.) ulkonäkö syntyi kuin vahingossa, kun Chaplin puki päällensä, mitä ensimmäisenä keksi. Ilman ajatusta hahmo ei silti syntynyt, sillä Chaplinilla oli käsitystä siitä, mikä näytti hauskalta. Hän loi tarkoituksella hahmolle eripariset mittasuhteet. Housut ovat liian isot ja leveät, mutta takki niin pieni, että napitettuna se repsottaa kauluksesta. Myös kengät ovat isot, mutta hattu näiden vastakohtana pieni. Chaplin joutui pitämään kenkiä väärissä jaloissa, jotta ne eivät olisi lähteneet jaloista. Hassu kävely kepin kanssa täydensi hahmon. Teatterimaailmassa on edelleen yleistä luoda hahmolle tietynlainen kävely liian isoilla tai pienillä kengillä (Kokander 2015-12-18). Edellä mainituista elementeistä johtuen Chaplin on mahdollista tunnistaa pelkästä siluetista tai jopa pelkästä knallista ja viiksistä. (Mikkola 2014; Bagh 2013, 29.)

On kuitenkin yksi komediaryhmä, brittiläinen Monty Python (Kuva 5.), josta monet suomalaisetkin komediantekijät kertovat pitävänsä ja saaneensa vaikutteita (Marjamäki 2007, 13-14.). Ryhmän perusti kuusi miestä vuonna 1969. Heidän päämääränsä jo tuolloin oli uudistaa siihen asti tunnettuja sketsiviihteen elementtejä. Nämä kuusi miestä, Graham Chapman, Terry Gilliam, John Cleese, Eric Idle, Terry Jones ja Michael Palin, esiintyivät ensimmäisen kerran sunnuntai-iltana 5.8.1969 brittikanava BBC1:llä ohjelmassaan "Monty Python's Flying Circus" (suom. Monty Pythonin Lentävä Sirkus). Siihen asti televisio-ohjelmat olivat olleet pääosin mustavalkoisia, mutta heidän ohjelmansa esitettiin värillisenä, mikä toi paremmin esiin Pythonien hullut ideat. (BBC Comedy; Gent 2014)

Kuva 5. Monty Pythonit vuonna 1969. (Jones 1969)

Alusta asti Monty Python tarjosi tekijöilleen vapauden tehdä mitä halusivat. Ajalleen erikoista Pythonissa oli sen välillä sisältämä tietynlainen väkivalta, vaikka Vietnamin sota oli yhä käynnissä ja yleinen mielipide oli väkivallan vastainen. Monty Python esitti ohjelmassaan parodioita muun muassa mainoksista, dokumenteista ja erilaisista haastatteluista, kuten moni muukin sketsiryhmä heidän jälkeensä. Suositua Lentävä Sirkus -ohjelmaa esitettiin 45 jakson verran, muuallakin kuin Isossa-Britanniassa, ja se voitti useita palkintoja. Show keräsi nopeasti vakiintuneen fanipohjan. Myöhemmin Pythonit tekivät vielä seitsemän elokuvaa sekä useita live-taliointeja. (BBC Comedy; Gent 2014; Chapman ym. 2008, 226.)

Kuva 6. Kollaasi Monty Python hahmoista. (Ojanperä 2016-02-01)

Jotkut Monty Pythonin hahmot saatiin luoda vasta kuvauspaikalla loppuun, samana päivänä kuin hahmoa oli määrä kuvata. Pythonit kertovat, että heidän puvustajallaan Hazel Pethigillä oli aina varalla monenlaisia ideoita. Alussa he näyttelivät myös naisten roolit itse, sillä heidän mielestään ulkopuolisen näyttelijän mukaan tulo olisi muuttanut ohjelman koko luonnetta. Juuri monien sarjan sisältämien sketsien älyttömyyden vuoksi puvustamisessa oli töitä. Suosion ja sitä kautta mahdollisuuksien kasvaessa elokuvien ideat olivat tietysti entistä suureellisempia. Kuvassa 6 on hyviä esimerkkejä Pythonien monimuotoisista hahmoista. (Chapman ym. 2008, 238, 241.)

3.2 Suomen historian hauskuuttajia

Vuosina 1953-1986 ilmestyneet Pekka Puupää sekä Pekka ja Pätkä elokuvat ovat visuaalisesti ehkä Suomen sketsihahmomaisempia elokuvia. Jälleen näissä mustavalkoelokuvissa kontrastit ja mittasuhteet olivat tärkeässä roolissa. Pekka Puupää seikkaili hontelona hujoppina alun perin Ola Fogelbergin sarjakuvissa, joista ensimmäinen ilmestyi vuonna 1925. (Rislakki ja Sandell 2005, 103; Marjamäki 2007, 292.)

Kuva 7. Ola Fogelbergin sarjakuvan Pekka Puupää ja Justiina (Fogelberg s.a.)

Esa Pakarisen esittämän Puupään siluetti säilyi melko muuttumattomana sarjakuvista (Kuva 7.) valkokankaalle asti. Kuvasta 8. huomataan, että Pekan takki on hieman liian pieni, edestä lyhyt ja takana on hännystakkimaiset liehukkeet, jotka sojottavat ylöspäin. Päässään Puupäällä on edelleen tunnettu harmaa korkea hattu, jossa on valkoinen päivänkakkara. Pekan kaveri, Masa Niemen esittämä Pätkä taas on nimensä mukaisesti lyhyt ja tätä on pyritty korostamaan vaatetuksella. Pätkän housujen haara laskeutuu alas ja ne ovat löysät, jolloin jalat näyttävät entistä lyhyemmiltä. Myös takki on pidempi, joka pidentää selän suhdetta jalkoihin ja saa hahmon mittasuhteet näyttämään vääristyneiltä. Päässään Pätkälläkin on hattu ja kaulassaan rusetti.

Kuva 8. Kollaasi Pekka Puupäästä, Pätkästä sekä Pekan vaimosta Justiinasta. (Ojanperä 2016-02-14)

Vaikka Pekka ja Pätkä ovat Suomen elokuvahistorian tärkeitä hahmoja ja kuvaavat selkeästi aikansa katsojien mieltymyksiä ja elokuvien hahmojen tyyliä, kätkeytyy näihin elokuvaan eräs tärkeä ja harvinainen naishahmo: Pekan vaimo Justiina. Elokuvahistoriassa selkeästi yleisimpiä ja tunnetuimpia olivat tähän asti olleet miesten esittämät hauskat hahmot ja harva osaa mainita yhtäkään sketsihahmomaista naishahmoa. Näyttelijä Siiri Angerkosken Justiina on kuitenkin yhtä tunnistettava kaulimineen ja raivokkaine ilmeineen kuin itse päähenkilöt. Myöhemmin Suomen elokuvamaailmassa oli puhetta siitä, kuinka naisen ei kuulunut naurattaa, niin ulkonäöllään kuin puheillaankaan. Muun muassa legendaarinen Pertti "Spede" Pasanen ei halunnut Uuno Turhapuro – elokuvien naisten olevan hauskoja. (Nykänen 2015; Marjamäki 2007, 182.)

Myöskään ulkonäöltään Justiina ei vastannut elokuvien sankarittaria (Kuva 8.). Tasapaksuksi puettu pallokuosiseen paitaan ja pitkään hameeseen sonnustautunut rouva oli vahva naishahmo, jollaista ei ollut suomalaisissa elokuvissa totuttu näkemään. Tässäkin hahmossa kunnioitettiin sarjakuvaan luotua alkuperäistä Justiinaa (Kuva 7.). Justiinassa leikiteltiin mittasuhteilla ja hän oli vastakohta laihalle miehelleen Pekalle. He yhdessä muodostivat hullunkurisen näköisen parin, jonka teki vielä hassummaksi molempia paljon lyhyempi Pätkä. Joskus Justiinalla oli päässään hattu, joka oli hänelle aivan liian pieni.

Sekä muualla maailmalla että Suomessa on huomattavissa, että hahmon tunnistettavuus sekä sen pysyvyys on tärkeää. On tärkeää säilyttää ainakin joitain hahmolle ominaisia siluetteja, värejä tai puvun osia, vaikka jotain uutta kokonaisuuteen tulisikin. Joskus on tavallista lisätä hahmon tunnusomaiseen pukuun elementtejä esimerkiksi korostamaan hahmon nousutta asemaa tai varallisuutta. Monet hahmot eivät olisi nousseet niin pitkäaikaisiksi ilmiöiksi eivätkä olisi niin suuren yleisön tunnistettavissa ilman tiettyä asuaan.

Varsinkin Vesa-Matti Loirin vuosina 1973-2004 esittämä Uuno Turhapuro nähtiin useissa eri asuissa, mutta pysyi silti tunnistettavana muun muassa erikoisen ulkonäkönsä ansiosta. Monet ovatkin ihmetelleet, miksi Uunon täytyi olla niin ruma. Klovnimainen maskeeraus oudoilla kulmakarvoilla oli alun perin itse Loirin keksintöä, mutta mustavalkoelokuvista värikköihin siirryttäessä sitä jouduttiin laimentamaan hieman. Yksi Uunon luojista, Pertti "Spede" Pasanen, oli myös tunnettu useista sketsimäisistä hahmoistaan. Vuosien varrella Uunon perusvaatetus ei muuttunut, vaikka näyttelijä sen alla muuttui rajusti, ja näin hahmosta syntyi ikoninen ja aina tunnistettava. (Marjamäki 2007, 175-179)

Kuva 9. Vesa-Matti Loiri Uuno Turhapurona ja Pertti Pasanen Härski Hartikaisena (Niemi/IS s.a.)

Tärkeimpiä elementtejä Uunossa ovat tämän reikäinen ja likainen valkoinen aluspaita sekä harmaat housut (Kuva 9.). Joskus päällä on myös vaalea takki, joka on varsin likainen ja elämää nähnyt. Uunossa ei leikitellä mittasuhteilla vaan hahmon ulkonäön ja suuren egon ristiriidalla. Resuisesta ulkonäöstään huolimatta Uuno nauttii naisten suosiosta, vaikkakin harvemmin oman vaimonsa. Kauniin naisen nähdessään Uunon tukka kampautuu siistiksi ja silmille ilmestyy valkoiset aurinkolasit (Kuva 10.). On myös vaikea uskoa, että ihminen, joka pitää niin huonoa huolta ulkonäöstään, saa suunnitelmansa ja huijauksensa onnistumaan, vaikka lopulta totuus selviäisi. Suomen komedian historiassa Uuno on ainut laatuaan ja sille on oikeastaan mahdotonta löytää esikuvia mistään päin maailmaa.

Kuva 10. Uuno lepertelee naiselle. (Episodi s.a.)

90-luvulla alkaneen sketsisarja Kummelin huumori lohdutti suomalaisia laman keskellä. Tekijöidensä Heikki Helan, Heikki Silvennoisen, Timo Kahilaisen ja Olli Keskinen, näköinen Kummeli (Kuva 11.) oli täynnä erilaisia ja erinäköisiä hahmoja, joita oli jopa kymmenittäin. Hahmot esiintyivät usein samankaltaisissa tilanteissa eri vitsin saattelemana ja osa hahmoista kuului tiettyyn porukkaan, joka esiintyi keskenään. Kummelin tekijät pitävät puvustajaansa Jaana Aroa suuressa arvossa ja kertovat tämän melkeinpä lukevan heidän ajatuksiaan; puvustihan Aro Kummelia melkein neljännesvuosisadan ajan. Aron itsensä mukaan ”hahmojen puvut ovat tarkoituksella luokattoman huonoja, rupisia arkivaatteita”. (Marjamäki 2015, 25, 51-52; Marjamäki 2007, 69-70.)

Kuva 11. Kummelit oikealta vasemmalle: Timo Kahilainen, Heikki Silvennoinen, Heikki Hela, Olli Keskinen ja Heikki Vihinen. (Hinkka s.a.)

Kummelia seurattaessa puvustuksen idean ymmärtää heti, jos siihen kiinnittää huomiota; monet hahmoista ovat juuri arkisia, puvustuksella jopa ällöttäviksi loihdittuja ja elämän heittelemiä nuhjuisia ihmiskohtaloita. Aron mukaan Kummelin lempiväri oli ruskea ja puvustusta tarkastellessa

sen huomaa (Marjamäki 2015, 52.). ”Puvut auttoivat ja ruokkivat näyttelijöitä löytämään hahmon erityispiirteineen”, Marjamäki (2015) kirjoittaa Kummeli – erittäin hyvin sanottu –kirjassaan. Kuva 12. osoittaa, kuinka monimuotoisia hahmoja Kummelissa oli.

Kuva 12. Kollaasi Kummelin hahmoista. (Ojanperä 2016-02-02)

Tuomas Marjamäen kirjassa Naurattajat – Suomalaisen komiikan tekijät 2007-1907 (2007) haastatellut koomikot kertovat usein hahmonsä syntymävaiheista puvustuksen kautta, mikä kertoo puvustuksen suuresta merkityksestä sketsiviitteessä. Puvustuksella on ollut suuri vaikutus monien tunnettujen hahmojen lopulliseen muotoon. Kummelinkin hahmot syntyivät usein pukuvaraston aarteista ja Heikki Silvennoinen on kertonut, että vanhan lastenohjelman hahmon Pelle Hermannin kenkiä käytettiin Kummelin hahmoissa. (Marjamäki 2007, 67.). Silvennoinen on kertonut myös, että toimittajahahmo Mauno Ahonen, joka on kuvassa 12 oikealla, syntyi ikään kuin vahingossa hänen kaiveltuaan pukuvaraston koreja ja laitettuaan päälleen valkoisen kauluspaidan, harmaat housut, mauttoman kravatin, peruukin väärinpäin sekä studio-ohjaajalta lainatut kuulokkeet (Marjamäki 2015, 48.).

4 PUTOUS – KOKO PERHEEN VIIHDEOHJELMA

4.1 Putouksen historia ja sisältö

Putous on vuonna 2010 alkanut tuottaja-ohjaaja Tuomas Summasen sekä käsikirjoittaja-ohjaaja Jani Volasen kehittäämä koko perheen viihdeohjelma. Mukana ideoimassa olivat myös kaikki Putouksen ensimmäisen kauden näyttelijät. Summanen oli miettinyt, voisiko Suomessa sketsiviihde toimia isompana suoran lähetyksen ohjelmana ja pystyisikö sen suuntaamaan isommalle yleisölle. Summanen oli aikaisemmin tuottanut Ylelle Läpiveto-nimistä sketsiohjelmaa, joka toimi esikuvana Putoukselle. MTV3 tilasi suuren viihdeohjelman Summaselta ja niin hän alkoi kasata parhaita tietämiään tekijöitä luomaan uutta ohjelmaa. Tuotantoyhtiöksi valikoitui StoryOf Oy, joka myöhemmin yhdistyi nykyisin Putouksen tuotantoyhtiönä toimivan Yellow Film & TV:n kanssa. Summanen itse teki Putousta viisi kautta, kunnes hänestä tuntui, että hän on antanut ohjelmalle kaikkensa. Summasen lähdettyä melkein koko Putouksen tiimi vaihtui, näyttelijöistä lähtien. (Romero 2015; Pääkkönen 2016-02-07)

Kausi, jonka sketsihahmokilpailua opinnäytetyö käsittelee, on järjestyksessään Putouksen seitsemäs. Sen vastaavana tuottajana toimii Pete Paavolainen, tuottajana Lotta Westerberg, ohjaajana Teppo Airaksinen ja käsikirjoittajana John Lundsten. Kauden ensimmäinen jakso esitettiin lauantaina 24.10.2015 MTV3-kanavalla klo 19.30. Studio, jossa Putousta kuvataan, sijaitsee Helsingissä Ilmalassa Ylen tiloissa.

Seitsemännellä kaudella mukana on seitsemän näyttelijää: Kari Ketonen, Joonas Nordman, Essi Hellén, Riku Nieminen, Jenni Kokander, Mari Perankoski ja Ville Tiihonen. Juontajana toimii Heikki Paasonen, joka on mukana myös ohjelmassa esitettävissä sketseissä. Näyttelijät ovat vuosien varrella vaihdelleet ohjelmassa paljon ja kuudennelle kaudelle heidät vaihdettiin kokonaan; samat näyttelijät jatkoivat seitsemännelle kaudelle kahta lukuun ottamatta. Tarkoituksena on valita näyttelijöihin vanhempia konkareita sekä uusia lupauksia. Moni näyttelijä, kuten Riku Nieminen sekä Aku Hirviniemi, on noussut kansan tietoisuuteen ja suosioon nimenomaan Putouksen kautta. Putouksen näyttelijävalinnat nousevat aina ohjelman alkamisen kynnyksellä otsikoihin, mikä jo itsessään kertoo, kuinka Putous on vakiinnuttanut paikkansa suomalaisessa tv-viihteessä. (Romero 2015)

Putous on puolentoista tunnin suora lähetyks. Ohjelmassa on erilaisia osioita, joista osa on kuvattu etukäteen ja osa tapahtuu suorana studiosta. Uutisparodia Viikkokatsaus ja näyttelijöitä omana itsenään testaava Tulikoe ovat esimerkkejä jokaisessa lähetyksessä nähtävistä osioista. Kauden aikana nähdään myös usein teemajaksoja, kuten itsenäisyyspäivänä. Myös lukuisat julkisuudesta tutut henkilöt, kuten Matti Vanhanen ja Sara Sieppi, vierailevat värittävässä Putouksen ohjelmaosioita.

Putousta tekee koko syksyn suuri joukko eri alan ammattilaisia, joista jokaisella on tärkeä rooli ohjelman onnistumisen kannalta. Tekniikkapuoli rakentaa studion valoineen ja kameroineen,

lavastajat pystyttävät lavasteet, pukusuunnittelijat kasaavat puvuston vaaterekkeineen ja tuotantoryhmä hankkii oikeat ihmiset paikalle sekä pitää tuotantoa kasassa muun muassa aikataulujen osalta. Tähän lisäksi tarvitaan tietysti maskeeraajia, musiikista vastaavia henkilöitä kuten yhtyettä ja säveltäjää sekä jälkituotantotyöntekijöitä kuten leikkaajia, jotka hoitavat aikaisemmin kuvatut sketsit kuntoon lähetyksiä varten. Jonkun on myös suunniteltava Putouksen grafiikat, lähetyksissä ajettava oikeat palaset oikeaan aikaan ruutuun katsojien nähtäville sekä vielä ohjattava kamerat sinne missä tapahtuu. Näyttelijöiden mukana harjoituksissa on ohjaaja, joka kertoo, miten hän haluaa käsikirjoittajan kirjoittaman sketsin näyteltävän. Tähän joukkoon on tietysti vielä lisättävä tuotannon, käsikirjoituksen, puvuston, lavastuksen ja muiden harjoittelijat ja assistentit.

Pukusuunnittelijoina seitsemännellä kaudella toimivat Anna Vilppunen sekä Susse Roos. He olivat molemmat mukana myös edellisellä eli kuudennella kaudella. Anna Vilppunen vastaa kokonaisuudessaan sketsihahmoista sekä kaikista hahmojen toimintoihin liittyvistä asioista ja Susse Roos puolestaan etukäteen nauhoitettujen sketsien sekä suoran lähetyksen puvustuksesta. Yhdessä aiemminkin työskennelleet puvustajat osaavat jakaa tehtäviä viisaasti ja molemmat käyttävät omia kontaktejaan sekä tietämystään toisen hyväksi. Livelähetyksissä seitsemännellä kaudella pukemisesta ja puvustuksen järjestelyistä vastaavat pukusuunnittelijat ja puvustuksen harjoittelija.

Pukusuunnittelijoiden yksi tärkeimmistä työryhmän yhteistyökumppaneista ovat lavastajat sekä rekvisiitasta vastaavat henkilöt. Tämä tulee ilmi myös Reija Hirvikosken ”Rooli + vaate = roolihahmo” –artikkelista, jossa mainitaan lavastus- ja puvustussuunnittelun olevan prosesseina hyvin lähellä toisiaan. Putouksessa tämä oli tärkeää varsinkin sketseissä, joissa näyttämöllä oli kuvattuna yleensä yksi tila. Vaikka suurin vastuu visuaalisesta suunnasta on ohjaajalla, kuten Hirvikoskikin artikkelissaan toteaa, niin visuaalinen yhteistyö on Putouksessa tärkeää, jotta sketseistä saadaan yhtenäisiä ja miellyttäviä katsella. Monet valinnat ovat tietysti tavan katsojalle huomaamattomia, mutta vaikuttavat kokonaisilmeeseen merkittävästi. (Hirvikoski s.a.)

Sketsihahmoissa lavastuksen ja puvustuksen yhteistyötä tarvittiin harvemmin, koska useimmiten ohjelman hahmo-osioissa hahmot on sijoitettu tiettyyn kontekstiin, joka on määrätty ennalta eikä sitä muuteta hahmoon sopivaksi. Esimerkiksi parodioidessa muita tv-ohjelmia lavasteet pyrkivät olemaan mahdollisimman samankaltaisia, mitä ohjelmassa on nähty ja hahmon on tarkoitus olla niistä erottuva ja niihin kuulumaton osa. Essi Rakkolaisen opinnäytetyössä ”Puvustajan rooli tv-sarjassa ja elokuvassa” puhutaan pukusuunnittelijan ja lavastajan vastuujaosta, joka selviää yleensä keskustelemalla. Putouksessa jaottelu toimi tällä tavalla. Kun hankittavaksi tuli tietynlaisia hahmoin liittyviä tavaroita, pukusuunnittelija ja lavastaja sopivat keskenään kumman on helpompi hankkia ne.

Myös valot, niiden suuntaus sekä väriämpötila vaikuttavat ennen kaikkea tilan tuntuun mutta myös vaatteisiin, jotka saattavat muuttaa jopa kokonaan väriään tietyn värisessä valossa (Hirvikoski s.a.). Putoukseen vuokrattiin ja ostettiin paljon silmälaseja muun muassa sketsihahmoille, jolloin linseiksi valittiin heijastamattomat linssit, jotka ovat yleisiä myös elokuvissa. Tällöin näyttämöllä olevat valot eivät heijastu silmälaseista ja peitä samalla näyttelijän silmiä.

Pukusuunnittelijan on tärkeää tehdä tiivistä yhteistyötä myös vaatteita valitessaan maskeeraajien kanssa. Maskeeraajat haluavat usein tietää, millaiset vaatteet hahmolle on tulossa, jotta he osaavat valita oikeanlaisen peruukin ja miettiä tietynlaisen maskeerauksen tai toisinpäin niin, että pukusuunnittelija tiedustelee esimerkiksi hahmon peruukin väriä ja miettii tämän jälkeen vaatteiden värivalintoja. On tärkeää, että hahmosta ollaan samoilla linjoilla. Usein myös silmälasit ja päähän tulevat asusteet annetaan maskeeraajien puettaviksi, vaikka ne tulisivat alun perin pukusuunnittelijalta. Sketsihahmoja suunnitellessa maskeeraaja on tärkein yhteistyökumppani, sillä hahmon on näytettävä kokonaisuudelta eikä mikään osa saa jäädä irralleen.

Kuva 13. Näyttelijät ja juontaja Heikki Paasonen sinisissä paidoissa. (Nummelin 2015)

Kun näyttelijät eivät ole pukeutuneet sketsejä varten tai hahmoihinsa, heillä on yllään Tulikokeessa ja Näytön paikassa jo tunnusmerkeiksi muodostuneet siniset kauluspaidat, mustat farkut sekä tennarit (Kuva 13.). Aikaisemmin kenkinä olivat mustat korkeavartiset Converse All Starsit, mutta kaudelle 7. vaateet uudistettiin ja kenkinä ovat Fred Perryn valkoiset nahkatennarit. Tämä pukeutuminen auttaa jäsentelemään näyttelijöiden rooleja vauhdikkaassa Putouksessa ja siniset kauluspaidat nähdessään katsoja tietää näyttelijän olevan niin sanotusti oma itsensä eikä roolissa.

4.2 Vuoden sketsihahmokilpailu

Putouksen Vuoden sketsihahmokilpailun ideana on, että jokainen näyttelijä luo hahmon, jolla on hauska ulkonäkö ja yleensä myös sille tyypillinen hokema. Ensimmäisessä jaksossa hahmot esitellään ja toisesta lähetyksestä lähtien joka viikko yksi hahmo putoaa kisasta niin, että viimeisessä jaksossa on jäljellä kolme hahmoa. Katsojat äänestävät suosikkejaan hahmon omaan äänestysnumeroon ja vähiten ääniä saanut hahmo putoaa. Viimeisessä lähetyksessä kruunataan Vuoden sketsihahmo.

Vuoden sketsihahmokilpailun tarkoitus oli alun perin yhdistää tosi-tv:stä tuttujen pudotusosioiden kliseitä kuten äänestystä ja dramatiikkaa. Voittajan oli tarkoitus olla se, joka putoaa kisasta ensimmäisenä eli luo huonoimman ja epäsuosituimman hahmon. Kilpailun alettua katsojat kuitenkin ottivat hahmokilpailun tosissaan ja alkoivat valita suosikkejaan ja kannustaa näitä. Tätä kautta myös puvustuksen rooli kasvoi vuosi vuodelta, kun ohjelmasta ja hahmokilpailusta tuli koko ajan isompi. Kyse ei siis ole siitä, että aikaisemmin hahmot olisi tehty vähemmällä suunnittelulla tai työllä vaan ohjelman suosion myötä budjetti on kasvanut ja näin ollen puvustuksen saamat resurssit ovat tulleet suuremmiksi. Myös kansan suosion myötä vaatimustaso on luonnollisesti kasvanut. (Vedenpää 2013)

Kuva 14. Vuoden sketsihahmo 2014, Joonas Nordmanin Salme Pasi (Matikainen 2014)

Tutkiessani Putouksen kasvua ilmiöksi ja sen vaikutusta puvustukseen, vertasin alkuvuosien sketsihahmoja esimerkiksi kuudennen kauden näyttävään Niina Koposen Loordi Lally –hahmoon (Kuva 15.). Pukusuunnittelija Anna Vilppunen (2015-12-21) kertoi viime kautta muistellessaan, että hahmo vaati ompelijoilta sekä häneltä melko suuren työn. Loordi Lallyn ulkonäössä miellyttävät muun muassa toimivat mittasuhteet sekä värit.

Kuva 15. Niina Koposen Loordi Lally kuudennelta kaudelta. (MTV/Putous 2014)

Toisen kauden voittaja, Riku Niemisen Munamies (Kuva 16.), taas on selkeästi luotu eri tavalla ja koottu jo valmiista osista, kuten hupparista sekä hatusta ja lapasista. Jos Munamies olisi tehty tälle kaudelle, se olisi varmasti näyttänyt hieman erilaiselta, joka ei tietenkään tarkoita sitä, että se olisi ollut parempi. Varmasti kaikessa sympaattisuudessaan kokovalkoiisiin pukeutunut villarukkasiin sonnustautunut Munamies saattoi viedä kansan sydämet juuri tällä yksinkertaisuudellaan, joka korosti hahmon muita puolia kuten hokemaa ja muuta olemusta. Hauskintahan Munamiehessä on juuri se, että se ei suuresti muistuta kananmunaa, mutta luo meille valkoisella pyöreähköllä olomuodollaan assosiaation siihen suuntaan. Monien hahmojen suosioon on myös vaikuttanut niiden erikoinen ulkonäkö ja yllätyksellisyys, josta tästäkin Munamies on hyvä esimerkki.

Kuva 16. Riku Niemisen Munamies Putouksen toiselta kaudelta. (MTV3 2011)

Kauden aikana sketsihahmot esittelevät taitojaan erilaisissa tehtävissä ja ohjelmaosioissa. Näin hahmojen on tarkoitus kerätä suosiota. Seitsemännellä kaudella Vuoden sketsihahmokilpailun ohjelmaosioina ovat olleet muun muassa Pelkokerrointa parodioiva Hahmokerroin, jossa hahmojen tuli voittaa pelkonsa sekä Voitolla yöhön –formaattia kopioiva Hahmolla yöhön, jossa jokaisen hahmon täytyi opetella viikossa jokin uusi taito. Jokainen näyttelijä vastaa hahmonsa osion keksimisestä pääosin itse ja sen jatkokehittelyssä saattavat auttaa niin ohjaaja, käsikirjoittaja kuin muut näyttelijät. Järjestelyistä, kuten muiden esiintyjien hankkimisesta vastaavat tuotantopuolen työntekijät.

Vaikka Putouksen sketsihahmo-osioita harjoitellaan pitkin viikkoa ennen suoraa lähetystä, osa siitä saattaa olla improvisaatiota tosi tilanteen tullen. Näyttelijät luovat hahmonsa niin, että sillä on tietty teema ja tietyt hokemat, mitä on helppo muunnella ja käyttää tilanteen mukaan. Tämä linkittää sketsihahmokilpailun commedia dell'arteen, jossa näyttelijän oli helppo improvisoida tietyn ja tutun hahmon rajojen puitteissa.

Seitsemännellä kaudella Vuoden sketsihahmopailua uudistettiin tuomalla mukaan kahden näyttelijän toiset hahmot. Kaksi ensimmäisenä pudonnutta näyttelijää sai palata kisaan uudella hahmolla, jota kutsuttiin revanssihahmoksi. Jaksossa, jossa uusi hahmo esiteltiin, hahmoa ei voinut vielä äänestää pois kisasta. Koska vain kaksi näyttelijää sai mahdollisuuden uuteen hahmoon, neljännen jakson jälkeen kisa jatkui normaalisti niin, että hahmot äänestettiin yksi kerrallaan pois. Uudistus toi tietysti lisätyötä pukusuunnittelijallekin, sillä seitsemän hahmon suunnittelun sijasta hahmoja oli yhdeksän.

Sketsihahmopailussa pukusuunnittelijan tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa sketsihahmojen asut. Apunaan hän käyttää työharjoittelijaa sekä pukujen valmistuksessa ompelijoita ja tarvittaessa muita eri alojen ammattilaisia. Hahmon ideointi tapahtuu pukusuunnittelijan, näyttelijän ja ohjaajan kanssa. Hahmojen valmistuttua pukusuunnittelijan tehtävänä on lähetysviikoilla toteuttaa myös hahmoille jopa kokonaan uusia, mutta hahmon teemaan sopivia, asukokonaisuuksia vaihteleviin ohjelmaosioihin. Joskus toteutettavaksi tulee myös hahmojen ohjelmaosioissa esiintyvien tanssijoiden, laulajien ja muiden esiintyjien asut.

5 HAHMOJEN PUVUSTAMISEN TYÖVAIHEET

5.1 Taustoitusta

Hahmojen puvustamisen työvaiheissa käydään läpi sketsihahmojen puvustamisen työvaiheet ideoinnista suorien lähetysten tositoimiin. Taustoitusta osio esittelee tekijät ja hahmot sekä aikataulun. Ideointi kertoo suunnittelun vaiheista ja sovitukset selventävät pukusuunnittelijan tekemää työtä pukuhuoneen puolella. Valmiit hahmot -osiossa esitellään nimensä mukaisesti hahmot yksitellen niiden virallisten studiokuvien kera. Kahteen hahmoon, Kari Ketosen Aimo Sonniin ja Jenni Kokanderin Irma Rönkköön, tutustutaan tarkemmin ja kuullaan näyttelijöiden itsensä mietteitä hahmon synnystä. Osaluvussa mietitään myös FEA –mallin ilmaisevuus ja esteettisyys osioiden vaikutusta puvustukseen. Suorat lähetykset –otsikon alla paneudutaan toimivuuteen ja pukuun näyttelijän työvaatteena.

Kuva 17. Putouksen seitsemännän kauden sketsihahmot (Nummelin 2015-10-13)

Kuten aiemmin on jo kerrottu, Putouksessa on mukana seitsemännellä kaudella yhdeksän hahmoa, joista kaksi on kahden näyttelijän revanssihahmoja. Kuvassa 17 on esillä kaikki alkuperäiset hahmot ja vasemmalta oikealle ne ovat: Joonas Nordmanin Matti Pikkuvanhanen, Mari Perankosken Alli Kaattori, Ville Tiihosen Jorma Yli-Vuotinen, Essi Hellénin Angela Bros, Riku Niemisen Mari Hakkarainen, Jenni Kokanderin Irma Rönkkö ja Kari Ketosen Aimo Sonni. Näiden lisäksi nähtiin hetken aikaa Riku Niemisen Tapio Nautavaara sekä Ville Tiihosen Arvid Von Maksa (Kuva 18.).

Kuva 18. Revanssihahmot Riku Niemisen Tapio Nautavaara ja Ville Tiihosen Arvid Von Maksa (Nummelin 2015)

Kaikkien hahmojen puvustaminen ei ole vaatinut monivaiheista hahmokehittelyä, joten työvaiheissa ei pyritä käsittelemään hahmoja yksi kerrallaan vaan avataan mielenkiintoisimpia ja tärkeimpiä osioita. Myös näyttelijöiden suhtautuminen puvustamiseen vaikuttaa suunnitteluun, sillä jotkut saavat selkeästi tukea hahmolleen myös puvusta. Ulkomuoto on aina ensimmäinen asia, mitä hahmosta aistimme, kun se astuu ensimmäistä kertaa lavalle, joten siihen on kiinnitettävä paljon huomiota ja sen vähemmälle huomiolle jättäminen saattaa pahimmassa tapauksessa vaikuttaa negatiivisesti hahmon suosioon.

Muun muassa edellä mainituista syistä työssä havainnoidaan tarkemmin vain kahta hahmoa, vaikka kaikki yhdeksän esitellään. Näiden kahden hahmon näyttelijät ovat myös itse kertoneet haastattelussa hahmon luomisprosessista. Kari Ketosen taksikuskihahmo Aimo Sonni sekä Jenni Kokanderin anoppihahmo Irma Rönkkö on valittu mielenkiintoisuuden, työvaiheiden määrien sekä myös asun osien perusteella. Niiden kautta on helpoin esitellä sketsihahmojen maailmaa ja niiden tekovaiheista on myös eniten kerrottavaa. Ketosen ja Kokanderin työtavat sekä hahmojen syntyvaiheet ovat myös tarpeeksi erilaiset ja helposti vertailtavissa.

Kuva 19. Sketsihahmojen puvustusprosessin aikataulu. (Ojanperä 2016-01-31)

Kuten aikataulusta (Kuva 19.) huomataan, Putous on tekijöilleen tiukka ja intensiivinen noin kolmen kuukauden rupeama. Viimeisten lähetyksien jälkeen, kun finaalista ja loppujuhlista on selvitty, alkaa studion purkaminen. Pukuosaston puolesta tämä tarkoittaa vaatteiden lajittelua ja varastoimista sekä vielä viimeisten pyykkien pesemistä. Useimpien sketsihahmojen tarina päättyy tähän ja ne viedään tuotantoyhtiö Yellow Film & TV:n varastoon pakattuina huolellisesti laatikoihin kaikkine osineen. Jotkut näyttelijät haluavat hahmon itselleen ja silloin he lunastavat puvun kokonaisuudessaan peruukkia myöten tuotantoyhtiöltä, jotta voivat esimerkiksi tehdä keikkaa sketsihahmonaan myöhemmin. Esimerkiksi Jenni Kokanderin kuudennen kauden hahmo Svetlana Rönkkö kiertää edelleen esiintymässä ja Kokander kertoi tekevänsä uudella hahmollaan samaa, jos keikkapyyntöjä tulee (Kokander 2015-12-18).

5.2 Ideointi

Sketsihahmon suunnittelu- ja ideointivaiheessa näyttelijöiden kertoma toimii pukusuunnittelijan käsikirjoituksena puvustukselle. Elokuviin ja tv-sarjojen puvustuksessa pukusuunnittelija saa käsikirjoituksen luettavakseen parhaassa tapauksessa monia kuukausia ennen kuvausten alkamista, mutta sketsihahmokilpailussa puku alkaa rakentua näyttelijän ja pukusuunnittelijan välisten keskustelujen kautta ja pohjautuu näin ollen vahvasti pukusuunnittelijan käsityksiin ja mielikuvitukseen. Tässä vaiheessa avainasemassa ovat pukusuunnittelijan ammattitaitoisuus ja kokemus; kokenut pukusuunnittelija saa ideat ja luo puvun pienienkin vihjeiden kautta ja löytää punaisen langan näyttelijän antamien esimerkkien väliltä sekä luo näistä ehjän kokonaisuuden.

Siispä kuunteleminen ja tarkentavien kysymysten esittäminen ovat erityisen tärkeitä ideointivaiheessa. Vihjeitä mahdollisista hahmoista on hyvä alkaa utelemaan näyttelijöiltä heti kun mahdollista, mutta osa näyttelijöistä ottaa itse yhteyttä pukusuunnittelijaan heti idean saatuaan (Vilppunen 2015-12-21).

Lähtökohtaisesti aikataulu ei ole hahmojen puvustamisessa kiireellinen, sillä ensimmäiset ideat näyttelijöiltä saattavat tulla jo paria kuukautta aikaisemmin, jolloin pukusuunnittelija ehtii hankkia vaihtoehtoja jo hyvissä ajoin. Pukusuunnittelija Anna Vilppusen (2015-12-21) mukaan ensimmäinen näyttelijä otti yhteyttä häneen hahmon osalta jo aikaisin kesällä melkein valmiin paketin kanssa. Joillekin pukusuunnittelija taas soittaa tai laittaa viestiä oma-aloitteisesti, jos tiettyyn päivämäärään mennessä hahmoideoita ei ole saapunut. Ohjaaja on kuitenkin yleensä ensimmäinen, joka kuulee idean hahmosta ja vastaa lopullisista päätöksistä. Omistautuneeseen ja aktiiviseen ohjaajaan on helppo olla yhteydessä ja näin koko paletti toimii, kun kaikki voivat olla yhteydessä keskenään pelkällä puhelinsoitolla. (Vilppunen 2015-12-21)

Suunnitelmat saattavat muuttua nopeasti ja hahmon rakentumisen prosessi on hyvin näyttelijäkohtainen; toisilla on hahmon ulkonäöstä selkeä visio heti ja toiset taas tarvitsevat sen loppuun saattamisessa sekä pukusuunnittelijan että ohjaajan apua enemmän sekä myös yksinkertaisesti aikaa. Tässä vaiheessa on huomattavissa, kuinka suuri rooli hahmon puvustuksella on sen synnyssä ja jatkokehittelyissä. Joskus käy niin, että entistä asua parempi idea yllättää viime hetkillä näyttelijän tai pukusuunnittelijan, jolloin lähdetään kiireellä toteuttamaan uutta asua entisen tilalle. Porukalla tehtävät sovituksella helpottavat niin näyttelijän kuin pukusuunnittelijan työn etenemistä, sillä hyvä idea saattaa tulla niin toiselta näyttelijältä kuin melkein pä keneltä tahansa työryhmän jäseneltä. Myös näissä nopeissa hahmon suunnanmuutoksissa pukusuunnittelijalta vaaditaan ammattitaitoa ja hyviä verkostoja, joita ilman kiireellisesti toteutettavat asiat eivät olisi edes mahdollisia. Joidenkin hahmojen ideointivaihe kestää siis huomattavasti pidempään kuin muiden ja hahmo muuttuu muotoaan vielä viimeiseen asti.

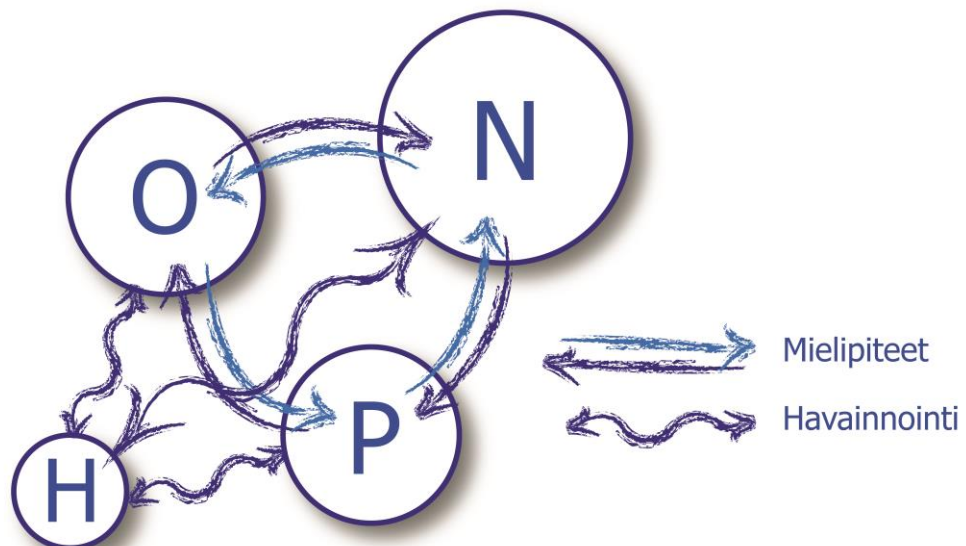
Ensimmäisenä pukusuunnittelija etsii inspiraatiokuvia. Tässä prosessissa pukusuunnittelija käytti apunaan internetin Pinterest-kuvapalvelua, jonne voi kerätä omiksi osioikseen kuvia omalla otsikollaan. Tässä tapauksessa kuvataulut luotiin näyttelijöiden nimillä ja niihin alettiin kerätä näyttelijän kertoman perusteella kuvia muun muassa hahmon mahdollisista esikuvista, värimaailmasta ja asukokonaisuuksista. Nämä kuvat antavat virikkeitä puvun suunnitteluun ja kartoittavat mahdollisuuksia hahmon ulkonäöstä. Tauluja on myös helppo esitellä ohjaajalle ja näyttelijälle itselleen, jolloin varmistetaan ollaanko hahmossa samoilla linjoilla. Pinterest-taulun hyvä puoli on myös se, että kuvista suuren osan pystyy näkemään kerralla, joten kuvia on helppo vertailla sekä niistä on helppo osoittaa yksityiskohtia käytettäväksi puvun suunnittelussa. (Vilppunen 2015-12-21)

Vilppusen (2015-12-21) mukaan jokaisen näyttelijän kohdalla suunnittelun alku on erilainen, sillä jotkut pystyvät pukusuunnittelijan näyttämien inspiraatiokuvien perusteella näkemään kokonaisuuden ja valitsemaan suosikkinsa, mutta jotkut tarvitsevat konkreettisia vaatteita

pystyäkseen tekemään päätöksiä. Jokaisen näyttelijän tapa luoda on erilainen, joten toiset saattavat käydä pitkän matkan ennen lopullisen version syntymistä. Tällaisessa prosessissa pukusuunnittelijan täytyy pysyä mukana matkassa ja tarjota vaihtoehtoja ideoihin, vaikka ne eivät olisikaan varmoja toteutettavia.

FEA-mallista on apua jo ideointivaiheessa, kun mietitään hahmon taustoja ja mahdollista ulkomuotoa, vaikka näyttelijällä olisi jo selkeä suunta hahmolleen. Näyttelijä Jenni Kokanderin (2015-12-18) mielestä pukusuunnittelijan tehtävänä on lisätä hahmoon juuri ne oikeat hahmomaiset piirteet. Hänen hahmossaan pohdittiin noin keski-ikäisen suomalaisen Marimekko-fanin stereotypiaa ja vedettiin se hahmomaisesti hieman yli. Myös Kokanderin oma kertomus tietynlaisesta anoppityypistä vei suunnittelua eteenpäin. Pukusuunnittelija Vilppusen mukaan (2015-12-21) on tärkeää, että hahmon puvustus on tasapainossa kaiken muun kanssa, sillä hahmon muut elementit eivät saa jäädä liioitellun puvustuksen varjoon. Vilppunen (2015-12-21) toteaa, että ”hahmon on oltava hahmomaisesti uskottava, mutta ei liian liioiteltu”.

Pääsääntöisesti hahmon ulkonäöstä on sanansa sanottavana niin näyttelijällä, ohjaajalla kuin pukusuunnittelijallakin. Käsikirjoittaja on usein myös mukana ideoimassa, sillä hän auttaa kauden aikana näyttelijöitä käsikirjoittamaan hahmo-osioita. Näyttelijöiden on pystyttävä luottamaan siihen, että pukusuunnittelija kertoo, jos hahmo on menossa huonoon suuntaan. Vilppusen mukaan hän uskaltaa kyllä sanoa jos idea on huono tai se ei vain käytännössä tulisi toimimaan. Koska hahmo on näyttelijän luomus, on häntä kuunneltava viimeiseen asti ja on näyttelijän oma asia uskooko hän pukusuunnittelijan neuvoja (Vilppunen 2015-12-21).

Kuvio 2. Sketsihahmon ulkonäköön vaikuttavat tärkeimmät henkilöt. (Ojanperä 2016-01-31)

Sketsihahmoon vaikuttavia henkilöitä kuvaavassa kuviossa (Kuvio 2.) kirjain N vastaa näyttelijää, O ohjaajaa, P pukusuunnittelijaa ja H havainnoijaa eli minua. Kaavio osoittaa kenellä on vaikutusvaltaa ja kuinka paljon sketsihahmon luomisessa. Näyttelijä, ohjaaja ja pukusuunnittelija jakavat mielipiteitä keskenään vastavuoroisesti, mutta isoimpana ja ylimpänä osiona kuvattu näyttelijä vaikuttaa omaan hahmoonsa eniten. Ohjaaja on kuviossa toiseksi ylimpänä ja tekee periaatteellisesti

kaikki lopulliset päätökset jos muuten tulosta ei synny. Pukusuunnittelija on kuviossa alimpana, mutta häneen luotetaan hahmon ulkonäköasioissa eniten. Havainnoija on kuviossa hieman tämän kaiken ulkopuolella ja havainnoi hahmon prosessia siihen vaikuttamatta. Parhaassa tapauksessa, joka Putouksen seitsemännellä kaudella toteutuikin, mielipiteet ovat kuvion osoittama selkeä kiertävä kehä, jossa jokainen kuuntelee ja käyttää omaa ammattitaitoaan hahmon parhaaksi. Kuvioista ei myöskään käy ilmi satunnaiset muiden työryhmän jäsenten tai tekijöiden tuttavien antamat mielipiteet ja ideat, jotka vievät hahmoa tiettyyn suuntaan.

Myös käytössä oleva budjetti vaikuttaa hahmon suunnitteluun ja ideoiden rajaamiseen jo suunnitteluvaiheessa. Jokaiseen hahmoon on pukusuunnittelijalla käytössään tuottajan määrittelemä budjetti. Usein, hahmojen monimuotoisuudesta johtuen, joltakin hahmolta saattaa jäädä resursseja toisen hahmon puvustuksen käyttöön. Näin käy jos esimerkiksi hahmon vaatteet ovat yksinkertaiset, eivät vaadi ompelua, löytyvät edullisesti kirpputorilta tai ovat vain yksinkertaisesti ensimmäisellä sovituskerralla täysin sopivat, jolloin ei tarvitse hankkia toisia vaihtoehtoja. (Vilppunen 2015-12-21)

5.3 Sovitukset ja työstäminen

Putouksen sovituksissa ovat yleensä paikalla ohjaaja, käsikirjoittaja, näyttelijät, pukusuunnittelija, maskeeraajat, tuottaja sekä muita tuotantopuolen ihmisiä. Vaatteiden lisäksi sovituksissa testataan ensimmäistä kertaa naurattaako hahmo, mikä auttaa näyttelijää jatkokehittelyssä. Sovitukset alkavat yleensä sillä, että näyttelijä ja pukusuunnittelija sovittelevat hetken aikaa vaatteita, pukusuunnittelija esittelee vaihtoehtoja ja he keskustelevat hahmosta keskenään. Kun paras kokonaisuus on valittu, näyttelijä käy esittäytymässä muun paikalla olevan ryhmän edessä.

Sovituksiin on hyvä kerätä mukaan muitakin kuin näyttelijän toivomia vaatteita, sillä niitä sovitellessa ideat saattavat selkeytyä ja parempia syntyä kuin itsestään (Kuva 20.). Pukusuunnittelija Vilppunen (2015-12-21) kertoi ottavansa usein mukaan joitain yliampuvia vaihtoehtoja, sillä näyttelijät saavat erikoisista ja värikylläisistä vaatekappaleista inspiraatiota. Nämä ylimääräiset vaatteet on hankittu yleensä kirpputorilta tai pukusuunnittelija on kerännyt ne omalta työhuoneeltaan. On tärkeää tarjota joskus enemmän kuin pyydetään, koska näyttelijä ei välttämättä osaa pyytää sellaista, mitä pukusuunnittelija taas näkee vaihtoehtona. Näyttelijä Kari Ketonen (2016-01-14) kertoi Vilppusen osaavan taianomaisesti tuoda aina juuri sellaisia vaihtoehtoja kuin hän on tarkoittanut, vaikka omasta mielestään hän esittää pyynnöt joskus sangen epäselvästi.

Kuva 20. Sovitukseen tuotuja vaihtoehtoja hahmoille. (Ojanperä 2015-09-23)

Sovitukset ovat myös hetki, kun näyttelijän on aiheellista vaikuttaa pukuun (Hirvikoski s.a.). Ulkonäön lisäksi näyttelijän on mietittävä onko vaatteessa hyvä liikkua ja ennen kaikkea millaisia liikeratoja hän aikoo vaatteessa tehdä. Putouksessa on tietysti etukäteen hankala ennustaa kaikkia mahdollisia tulevia puvun vaatimuksia, mutta olemista puvussa on silti hyvä tutkailla vastaisuuden varalta. Tästä syystä sovituksessa on tärkeää kuunnella näyttelijää ja antaa tälle hetki aikaa tunnustella pukua. Reija Hirvikosken artikkelissa ”Rooli + vaate = roolihahmo – esityksen kokonaisuhtälö” kerrotaan, että sovitukset ovat näyttelijän ja pukusuunnittelijan paras hetki vaihtaa ajatuksia vaatteista, sillä silloin ideat ovat yhteisiä. Muutenkin, molempien ollessa paikalla samassa tilassa, on helpompi ymmärtää toista, kuin viesteillä tai puhelimitse.

Reija Hirvikoski kertoo myös artikkelissaan, että teatterimaailmassa sovituksia on yleensä kaksi, joista ensimmäisessä näyttelijä vaikuttaa muun muassa puvun istuvuuteen ja muihin yksityiskohtiin. Putouksessa sovitusten kaava toimii hieman eri tavalla, johtuen lähinnä siitä, että hahmo on nimenomaan näyttelijän oma, vaikka pukusuunnittelijalla ja ohjaajalla onkin siihen sananvaltaa. Useammilla sovituksilla varmistetaan vaateen oikean koon ja istuvuuden lisäksi, että näyttelijä on tyytyväinen pukuunsa eikä se vie hahmoa väärään suuntaan.

Jokaisen näyttelijän tarkoituksena oli luoda kaksi vaihtoehtoa hahmoksi ja ohjaaja teki viimeisen valinnan hahmojen välillä, jos tilanne oli epäselvä. Esimerkiksi Kari Ketosella toiseksi vaihtoehdoksi tarkoitettu hahmo nousi toteutettavaksi hahmoksi, vaikka molemmille oli hankittu vaatevaihtoehtoja. Osalle näyttelijöistä ei vielä sovitukseen hankittu vaihtoehtoja toiselle hahmolle, sillä ensimmäinen hahmoidea eli niin vahvana ja selkeänä, että sitä haluttiin testata ensin. Valinta hahmojen välillä tapahtui isommassa sovituksessa studiolla, kun hahmot olivat jo hyvässä vaiheessa. Tämänkin jälkeen tapahtui paljon muutoksia ennen virallisten hahmokuvien ottoa, jolloin hahmojen kuului olla täysin valmiit.

Ensimmäinen yhteinen sovitus tapahtui Yellow Film & TV:n toimistolla. Siellä olivat paikalla tuotanto, pukusuunnittelija, käsikirjoittaja ja maskeeraus. Ohjaaja oli ensimmäisestä yhteisestä sovituksesta estynyt. Ensimmäisenä pukusuunnittelija levitti pukutilaan kaikkien hahmojen vaihtoehdot esille näyttelijäkohtaisesti. Tässä vaiheessa osalla näyttelijöistä oli vielä kaksi hahmovaihtoehtoa.

Kolmen näyttelijän, Essi Hellénin, Riku Niemisen ja Jenni Kokanderin, hahmot vaativat ensimmäisen sovituksen jälkeen vain enää pieniä korjauksia ja yksityiskohtien viilauksia, mutta olivat muuten valmiit. Kari Ketosella oli vaihtoehtona kaksi hahmoa, jotka valmisteltiin tulevaa, ohjaajan kanssa tehtävää sovitusta varten näytettäväksi. Ketosen hahmo Aimo Sonni oli tällöin jo vahva suosikki, ja sen tärkeimpinä elementteinä olivat jo tuolloin ylävartaloa isontava täytetty aluspaita sekä nahkatakki. Mari Perankoskella oli tässä vaiheessa vasta havaittavissa pari samaa elementtiä, kuin lopullisessa hahmossa tuli olemaan, mutta värimaailma sekä teema oli hahmossa sama alusta lähtien. Joonas Nordmanin hahmossa oli ideana jo tuolloin hahmon pikkuvanhuus, mutta sen tavasta näkyä hahmon ulkonäössä ei oltu vielä varmoja.

Kuva 21. Riku Niemisen Mari Hakkarainen, Essi Hellénin Angela Bros ja Kari Ketosen Aimo Sonni ensimmäisessä yhteisessä sovituksessa. (Ojanperä 2016-02-02)

Joitain täsmäsovituksia tehtiin myös sitä mukaa kun asujen osia valmistui. Kuvassa 22 näkyy, kuinka Jenni Kokanderin Irma Rönkön jakkua sekä Mari Perankosken Alli Kaattorin mekkoa sommiteltiin nopeassa sovituksessa näyttelijöiden harjoitusten lomassa. Tällöin varmistettiin Irma Rönkön jakun istuvuus ja oikea pituus. Perankosken hahmolle oli tuolloin muokattu mustavalkoista kirpputorilta hankittua salsamekon tyyppistä mekkoa, johon oli lisätty nahkasomisteita yläosaan. Helmaan ommeltiin kerroksellisuutta käyttäen raidallista lakanaa ja ompelija lisäsi nahkasomisteet yläosaan.

Kuva 22. Mari Perankoski ja Jenni Kokander välisovituksessa. (Ojanperä 2015)

Sovitukset, joissa ohjaaja oli paikalla ja päätti toteutettavat hahmot, olivat Putouksen studiolla, josta suorat lähetyksetkin tehtiin. Kaikki hahmot puettiin ja esiteltiin ohjaajalle, joka keskusteli näyttelijän kanssa hahmosta ja sen hokemista ja tarinasta. Paikalla olivat myös taas muut työryhmän jäsenet. Näihin sovituksiin oli myös valmisteltu viime sovituksissa esille tulleet uudet ideat ja monet hahmoista olivat jo tällöin viime silausta vaille valmiit. Kari Ketosen Aimo Sonnille oli löydetty parempi vaihtoehto nahkatakkin alle tulevaksi takiksi. Aimosta haluttiin kuitenkin tämän sovituksen jälkeen vielä kaulattomampi, joten alle tulevaan täytepaitaan päätettiin lisätä runsaasti vanua hartioiden kohdalle.

Kuva 23. Aimo Sonnin aluspaita. (Ojanperä 2015-12-14)

Aluspaidassa (Kuva 23.) täytteitä oli sekä hartioilla, että vatsan seudulla. Pohjana käytettiin miesten pitkähihaista valkoista trikoopaitaa. Hartioiden täyteinä käytettiin erillisiä ommeltuja tyynymäisiä

paloja, jotka aseteltiin sopiviin kohtiin. Maha luotiin ompelemalla ympyrän muotoinen pala joustavaa kangasta kiinni paitaan laittaen väliin jälleen vanua. Molemmat melko yksinkertaiset täyttämistavat mahdollistivat täytteiden lisäämisen myös jälkepäin.

Kuva 24. Vasemmalla Matti Pikkuvanhasen välivaihe ja oikealla lopullisen puvun sovitus. (Ojanperä 2015)

Esimerkiksi Joonas Nordmanin Matti Pikkuvanhanen näytti kokonaisuudessaan aluksi täysin erilaiselta (Kuva 24. vasemmalla). Hahmoon oltiin studiolla 8.10. tehdyn sovituksen jälkeen ihan tyytyväisiä, mutta selkeästi joku vaivasi siinä niin näyttelijää, ohjaajaa kuin pukusuunnittelijaa. Idea lopullisesta ulkomuodosta tuli Nordmanilta saman päivän iltana ja pukusuunnittelija alkoi nopeasti toteuttaa uutta asua.

Nimensä mukaisesti hahmon oli tarkoitus olla pikkuvanha 9-vuotias lapsi, joten tämän haluttiin näkyvän myös selkeämmin vaatetuksessa. Pukusuunnittelija Vilppusen omalta työhuoneelta löytyi onneksi tarkoitukseen sopiva vanha suurikokoinen miesten puku, johon oli sattumoisin kahdet oikean väriset housut. Kahdet housut mahdollistivat lahkeiden jatkamisen niin, että näyttäisi kuin Pikkuvanhasella olisi aikuisen miehen vaatteet. Hahmoa varten pidettiin vielä nopea välisovitus studiolla. Kuvassa 24 oikealla näkyvässä sovituskuvassa varmistetaan Pikkuvanhasen puvun olevan tarpeeksi iso ja lahkeiden sekä hihojen lisäpituudet päätettiin tämän jälkeen ompelijalle viemistä varten. Hahmolta jätettiin kengät pois, jolloin tämä raahasi ylipitkiä housunlahkeita perässään.

Myöskään jo aiemmin välisovituksessa sovitettuun Alli Kaattorin mekkoon ei oltu täysin tyytyväisiä ja näyttelijä Mari Perankoski oli alkanut muutenkin pohtia hahmolleen eri suuntaa. Kaattorille oli onneksi löydetty jo aiemmin kirpputorilta yhdeksi vaihtoehdoksi menneiden vuosikymmenien nostalgiaa huokuva morsiuspuku. Samana iltana tuli myös Perankoskelta viesti hahmon lopullisesta ideasta. Alli Kaattorin tarina kertoo 1980-luvulla alttarille jätetystä morsiamesta, joka on siitä lähtien juhlinut Hotelli Vantaan Tulisuudelma-yökerhossa ja tämän pitkän sekä raskaan matkan haluttiin

näkyvän hahmossa. Alli Kaattori on hyvä esimerkki siitä, kuinka jo suunnitteluvaiheen loputtua hahmo saattaa saada yhtäkkiä uuden suunnan.

Alli Kaattorin uutta mekkoa sovitettiin myös Pikkuvanhasen puvun tapaan vielä erikseen. Alli Kaattorille sovitettiin nyt jo lyhennettyä morsiusmekkoa, jonka puhvihihoja oli korostettu (Kuva 28.). Hahmolle oli otettu mukaan myös muuta rekvisiittaa kuten pitkiä muovisia helmikaulakoruja sekä punainen vyö. Melkeinpä kaikki tämän hahmot osat löytyivät käytettyinä kirpputorilta. Kengät olivat myös itse maalatut, mutta eivät päätyneet lopulta lopulliseen hahmoon.

Kuva 25. Alli Kaattorin lopullisen mekon sommittelua. (Ojanperä 2016-02-02)

Hahmoille ennen suoraa lähetyksiä järjestettävät studiokuvaukset ovat pukujen viimeinen valmistuspäivä, vaikka pieniä muutoksia saattaa ennen ensimmäistä lähetystä tulla. Kuvauspaikalle saavuttiin aamulla ajoissa, jotta hahmot ehdittiin kasata ja päättää lopulliseen muotoonsa ennen kuvausten alkamista. Studiokuvausten tarkoituksena on kuvata hahmot yksitellen sekä ryhmässä. Kuvia käytetään muun muassa hahmoista kertovissa uutisartikkeleissa internetissä, mainostuksessa sekä suorissa lähetyksissä hahmojen äänestysnumeroiden vierellä. Hahmot kuvataan valkoista taustaa vasten, jotta ne on helppo tarpeen tullen muokata yksinään irti taustasta. Kuvauksissa näyttelijä myös ensimmäistä kertaa eläytyy hahmoonsa ja etsii tälle sopivia ilmeitä ja eleitä. Kuvausten jälkeen alkaa lopullinen valmistautuminen ensimmäistä suoraa lähetystä varten.

5.4 Valmiit hahmot

Kun hahmo on valmis, sen tarkoitus on pysyä muuttumattomana koko Putous-kauden ajan. Jos asu vaihtuu hetkellisesti esimerkiksi jaksossa olevan erityisen Vuoden sketsihahmokilpailuun liittyvän tehtävän takia, sen tulee olla hahmon teemaan sopiva ja helposti tunnistettava. Sketsihahmo pysyy muuttumattomana aivan kuten Uuno Turhapuro tai Kummelin hahmot.

Joonas Nordmanin Matti Pikkuvanhanen (Kuva 26.) on 9-vuotias politiikasta kiinnostunut poika. FEA-mallin ilmaisevuus-lohkon avulla hahmoa tutkittaessa huomataan, että sen tunnusmerkiksi muodostuu isältä lainattu liian iso puku, joka symboloi hahmon meneillään olevaa leikkiä aikuisuudesta. Sininen koulureppu taas toimii tunnusmerkkinä hahmon oikeasta iästä. Vihreä kravatti valittiin tarkoituksella edustamaan hahmon poliittista kantaa eli Keskusta-puoluetta ja se myös viittaa hahmon nimen esikuvaan Keskustan entiseen puheenjohtajaan Matti Vanhaseen. Matti Pikkuvanhanen valittiin lopulta Vuoden Sketsihahmoksi Putouksen viimeisessä lähetyksessä.

Kuva 26. Matti Pikkuvanhanen ja näyttelijänsä Joonas Nordman. (Nummelin 2015)

Angela Bros (Kuva 27.) on Essi Hellénin italialainen räväkkä hahmo. Se käyttää hyväkseen suomalaisten stereotyyppioita italialaisista, kuten italialaista ruokaa. Hahmossa tärkeää on sen kirkas värimaailma ja siluetti, joka on luotu ompelijalla teetetyllä täytteitä sisältävällä haalarilla (Kuva 28.). Angela Bros on hyvä esimerkki hahmosta, jossa ulkonäkö on yksinkertainen, mutta hahmon persoona iso ja räiskyvä.

Kuva 27. Angela Bros ja näyttelijänsä Essi Hellén. (Nummelin 2015)

Täytteitä haalarissa on vatsan sekä rintojen kohdalla ja se tekee Hellénin vartalosta yläpainoitteisen suurine rintoineen. Tätä asetelmaa korostavat sirot punaiset korkokengät. Angela Brosissa FEA-mallin esteettisyys-lohkoa tulkitaan päinvastoin kuin normaalisti, sillä täytteidensä takia haalari saa vaatteet istumaan huonosti eikä hahmo tällöin edusta perinteisiä kauneuskäsityksiä. Housut ovat vyötäröstä Angelalle hieman pienet, jolloin vyötärölle ilmestyy muhkuroita.

Kuva 28. Angela Brosin alushaalari. (Ojanperä 2015-12-14)

Balettitanssija Jorma "Jortsu" Yli-Vuotinen (Kuva 29.) on nuori, mutta silti liian vanha tanssijaksi. Ville Tiihosen hahmolla on vaaleansininen kokotrikoo, jonka alle on rakennettu lisätäytteet

etumuksen sekä takapuolen kohdalle. Trikoo teetettiin ompelijalla Tiihosen mittojen mukaan. Hahmon vahvuus on sen selkeä tunnistettavuus, sillä kun kokonaisuuteen lisätään vielä balettitosut, ei sitä voi luulla minkään muun ammatin edustajaksi.

Kuva 29. Jorma "Jortsu" Yli-Vuotinen ja näyttelijänsä Ville Tiihonen. (Nummelin 2015)

Takapuolen ja etumuksen lisätäytteet on rakennettu perinteiseen miehen tanssivyöhön (Kuva 30.), jollaista miestanssijat käyttävät esityksissä trikoiden alla. Etumukseen on lisätty vanua ja takapuoli on rakennettu naisten rintaliivien kupeista. Kuvassa 30 oikealla näkyy housujen lisäksi myös Jortsun profiili, jossa takapuoli korostuu täytteiden ansiosta varsin erottuvaksi.

Kuva 30. Jorma "Jortsu" Yli-Vuotisen täytehousut ja kuva profiilista. (Ojanperä 2016-02-02)

Alli Kaattori (Kuva 31.) on Mari Perankosken menneisiin vuosikymmeniin jämähtänyt alttarille jätetty morsian, joka on siitä lähtien juhlinut Sokos Hotel Vantaan yökerho Tulisuuodelmassa ystäviensä kanssa. 80-luku on jättänyt Alliin jälkensä ja morsiusmekko on matkan varrella repeytynyt ja likaantunut. Alli Kaattori on Alice Cooper –viittauksineen ulkonäöllisesti tuttu kaikille 80-luvun kokeneille ja se henkii vahvaa naiseutta kannustaen myös siihen.

Alli Kaattorin puvun ideana on, että siihen on ajan kuluessa tarttunut mukaan kaikenlaista, kuten lisää koruja ja rusetteja. Repeytyneestä helmasta on helppo kuvitella Allin repäisseen sen joskus irti kovassa vauhdissa tanssilattialla. Pukusuunnittelija Vilppunen patinoi helman, eli sai sen näyttämään käytettyä, patinoitiin tarkoitetuilla sprayväreillä.

Kuva 31. Alli Kaattori ja näyttelijänsä Mari Perankoski. (Nummelin 2015)

Riku Niemisen Mari Hakkaraisen puvustus syntyi nopeammin kuin minkään muun hahmon (Kuva 32.). Nieminen oli pyytänyt vaihtoehtoiksi kukkamekkoja, joista sovituksissa hän valitsi ensimmäisen ja puki päälleen. Hänelle ehdotettiin vielä mustia korollisia nahkanilkkureita mekon pariksi ja näin hahmo oli valmis.

Hahmossa hämmentää sen ristiriitainen olemus. Kun hahmo astelee lavalle, sen eleet ovat miesmäiset, mutta vaatetus on naisen. Hahmon hiukset ovat pitkät, mutta ylähuulella kasvavat viikset. Nieminen ei myöskään halunnut hahmolle tekorintoja, vaikka ne oli hänelle sovituksiin varattu. Mutta jo Monty Pythonit sekä Kummelit sen tiesivät, mies esittämässä naista on ainakin hullunkurisen näköinen ilmestys.

Kuva 32. Mari Hakkarainen ja näyttelijänsä Riku Nieminen. (Nummelin 2015)

Kulttuurillisesta näkökulmasta katsottaessa katsojan on ymmärrettävä Kari Ketosen Aimo Sonnissa (Kuva 33.) piilevä suomalaisen taksikuskin stereotypia. Puvustuksellisesti Aimo luotiin nahkatakilla, beigellä kauluspaidalla, kravatilla ja suorilla housuilla niin taksikusiksi kuin mahdollista. Hieman tummennetut lasit viimeistelevät mielleyhtymän. Kuitenkaan jos taksikuskien maailma ei ole tuttu ja taksilla on tullut matkustettua tuskin koskaan, Aimon hauskuus jää pallomaisen ylävartalon ja timosoinimaisten eleiden sekä hokemien varaan. Tällä tavoin hahmo on toisaalta hyvin moniulotteinen ja tarjoaa hauskuutta monille.

Kuva 33. Aimo Sonni ja näyttelijänsä Kari Ketonen. (Nummelin 2015)

Kuvassa 33 ovat vertailussa Aimo Sonnin ja Ketosen siluetit. Taksikuski Aimo Sonnissa mittasuhteet ja hahmon siluetti ovat sen hauskuuden ydin. Jalat luotiin tummansinisillä Slim fit –housuilla mahdollisimman tikuiksi ja yläosa täytteillä pallomaiseksi sekä kaulattomaksi. Kari Ketonen oli mukana myös Putouksen kuudennella kaudella vuonna 2014 ja kertoo Aimon olleen hänen mielessään jo siitä asti.

Puvustuksen merkityksestä kysyttäessä Ketonen mainitsi, että vasta nahkatakki taisi tehdä Aimesta lopulta taksikuskin. Ketosen mielestä vaatteet myös tuottavat hahmolle sisältöä. Näyttelijä kertoo, että hänen viime vuoden hahmossaan luonne syntyi ensin, mutta Aimossa taas ulkomuoto. Aimo lähti ideasta luoda kaulaton hahmo ja lopputulos vastasi toivottua. (Ketonen 2016-01-14)

Näyttelijä Jenni Kokander kertoi olleensa pukusuunnittelijan kanssa yhteydessä ensimmäisen kerran jo kesällä. Hänelle hänen hahmonsä Irma Rönkkö (Kuva 34.) oli havainto todellisesta maailmasta, joten hänellä oli hahmon ulkonäöstä melko selkeä kuva alusta lähtien. Ulkonäköä hän ei ollut aluksi oikeastaan edes itse miettinyt, mutta kysyttäessä kaikki oli hänelle kuitenkin selvää, sillä havainto todellisesta maailmasta oli niin tarkka.

Ensimmäisessä viestissään pukusuunnittelijan kanssa Kokander mainitsee jo muun muassa Marimekon Unikko -kuvion, pitkän jakun, paidan röyhelön, Kalevala Korun Naisen ääni –rintaneulan (Kuva 35.) sekä valkoisen paidan (Kokander 2015-12-18). Tässä tapauksessa pukusuunnittelijan tehtävänä oli siis hankkia oikeat elementit ja tehdä niistä ehjä kokonaisuus sekä lisätä ulkonäköön hahmomaisuus.

Kuva 34. Irma Rönkkö ja näyttelijänsä Jenni Kokander. (Nummelin 2015)

Lopullisessa Irma Rönkön asussa oli useita Kokanderin jo aluksi mainitsemia elementtejä. Kokander kertoi, että sattumalta hieman liian pienet kengät toivat hahmolle sille ominaisen töpöttelevän

kävetytylin. Hän kertoi, että tällainen hahmon luomistapa on teattereista hänelle tuttu. Sopivat kengät olisi ehditty ja voitu hankkia, mutta Kokanderin mielestä niistä tuli tärkeä osa hahmoa ja siihen eläytymistä. Kokander käytti kenkiä ja jakkua usein myös harjoituksissa eläytyäkseen hahmoonsa. (Kokander 2015-12-18)

Kuva 35. Lähikuva Rönkön rintaneulasta ja röyhelistä. (Ojanperä 2015-12-14)

MTV3-kanavan Katsomo-suoratoistopalvelusta pystyy vielä pitkään Putouksen loppumisen jälkeen katsomaan ohjelman jaksoja sekä erillisiä videopätkiä hahmoista. Videolla "Irma innostui Jari Sillanpään terveisistä" nähdään kohdassa 00:32 alkaen esimerkki Irman kävelytyylistä, joka on näyttelijän itsensä sanoin "hieman töpöttelevä" (Katsomo 2015). Samalta videolta huomataan, kuinka sketsihahmon teema lähtee usein elämään omaa elämäänsä erilaisten ohjelmassa nähtävien osioiden kautta. Irman sininen Unikko-kuosi nähtiin kauden aikana monenlaisissa eri yhteyksissä, kuten astioissa ja tuoleissa, joilla lavastettiin sketsejä sekä Irman ohjelmaosioita.

Kisassa toiseksi tulleen Irma Rönkön suosioon vaikutti sen helppo tunnistettavuus. Moni suomalainen tunnisti hahmon viitekehysten heti kun se asteli ensimmäistä kertaa Putouksen näyttämölle. Moni Putouksen työryhmän jäsen totesi hahmon olevan juuri se ärsyttävä kaukainen sukulainen tai muu tuttu anoppimainen hahmo. Hahmosta tunnistaa tyyppin, joka on tunnettu Marimekko-fanaattisuudesta, jolle tyyppillistä on pukeutuminen päästä varpaisiin Marimekkoon sekä pelkkien Marimekko-aiheisten lahjojen ostaminen niin ystäville kuin sukulaisille. Tämä osoittaa, kuinka vahva merkitys FEA-mallissa käyttäjää ympäröivällä kulttuurilla on. Hahmo linkittyy myös Kokanderin edelliskauden hahmoon, Svetlana Rönkköön, jonka anoppi Irma on. Myös tämä seikka itsessään kertoo jo hahmojen synnystä, sillä näyttelijä voi hahmoillaan luoda kokonaisia perheitä.

Tapio Nautavaara (Kuva 36.) tuli mukaan sketsihahmokisaan Riku Niemisen toisena hahmona sen jälkeen, kun Mari Hakkarainen putosi kisasta. Nautavaara on auto-onnettomuuteen joutunut vanha iskelmätahti ja naistenmies. Aluksi sille suunniteltiin tummaa vanhanaikaista pukua, mutta värilliseen päädyttiin muun muassa hahmomaisuuden puuttuttua tummemmista versioista. Värillinen lopputulos oli lopulta hyvä ja sai aikaan miellelyhtymän vanhoihin iskelmätahtiin. Nautavaaran kengissä

pukusuunnittelija kiinnitti huomiota siihen, että hahmon kengillä ei ole tietenkään hetkeen kävelty, sillä tämä istuu pyörätuolissa. Siksi ne putsattiin ja lankattiin vielä hyvin ennen käyttöönottoa.

Kuva 36. Tapio Nautavaara juontaja Heikki Paasosen kanssa Putous-lavalla. (Selänne 2015)

Toinen revanssihahmo on Ville Tiihosen rikas Arvid Von Maksa (Kuva 37.). Tiihosen omaa siluettia voi tarkastella kuvasta 30. (s. 39). Von Maksa on niin rikas, ettei käytä aikaansa edes kävelemiseen vaan matkustaa Segway-tasapainoskooterilla. Hahmon edustamalle ideologialle tunnusomaisin vaate on punainen tupakkatakki sekä pyjamahousut. Kun hahmoa tarkastelee FEA-mallin ilmaisevuus lohkon avulla, siitä löytää vahvoja stereotyyppioita. Vaikkakaan hahmon hughhefnermäinen ulkomuoto ei ole Suomen kaduilla tuttu näky, siihen törmää usein amerikkalaisissa elokuvissa.

Kuva 37. Arvid Von Maksa (Nummelin 2015-10-13)

Parhaiten onnistunutta hahmoa pukusuunnittelija (2015-12-21) ei kysyttäessä osannut itse valita, sillä jokaisessa prosessi oli yhtä monimuotoinen kuin tulokset. Jokaisessa hahmossa onnistuttiin lopulta ja kuten jo aikaisemmin on todettu, jokainen näyttelijä vaatii tietyn mittaisen ja tietynlaisen prosessin ennen kuin hahmo on lopullisesti valmis. Tämä ei myöskään vaikuttanut hahmojen sijoittumiseen kisassa millään tavoin.

5.5 Suorat lähetykset

Sketsihahmon puku on näyttelijän työvaate. Siinä tulisi pystyä liikkumaan, olemaan ja ennen kaikkea esiintymään. Havainnoin tähän osioon liittyviä asioita FEA-mallin toimivuus-lohkon avulla. Toimivuuteen liittyvät asiat tulevat esille oikeastaan vasta suorissa lähetyksissä ja kuvauksissa, joissa hahmot pääsevät tositoimiin.

Sketsihahmojen monimuotoisuuden takia, kaikkiin mukavuusseikkoihin on hankala kiinnittää huomiota, mutta näyttelijät ovat usein hyvin uhrautuvaisia asian suhteen. Esimerkiksi Aimo Sonnin topattu aluspaita ja siihen päälle tulevat paita ja kaksi takkia eivät juuri hengitä, joten sisätiloissa on väistämättä todella kuuma olla (Kuva 38.). Hikoilua lisää vielä kaiken lisäksi suoran lähetyksen mukanaan tuoma jännitys.

Kuva 38. Aimon takit. (MTV3/Putous 2015)

Puvut vaativat myös paljon muita erityisratkaisuja, jotta ne pysyvät aina samannäköisinä sekä ettei näyttelijän tarvitse puvussa ollessaan huolehtia vaatetuksen toimivuudesta. Toimivuus on tärkeää myös suorien lähetyksien kiireellisten vaihtojen vuoksi. Hyvä esimerkki on tapaus ensimmäisestä suorasta lähetyksestä kun Aimo Sonni nosti tyylilleen ominaisesti kätensä suoraan ylös ilmaan, jolloin kauluspaidan helma nousi pois housuista. Lisämaha ei onneksi ehtinyt paljastua, mutta seuraavalla viikolla Suomen Taksiliiton kommentti Aimo Sonnin ulkonäöstä ylitti uutiskynnyksen. Taksiliitosta kehoitettiin Aimoa pitämään jatkossa paita housuissa (MTV3 2015). Paidan nousu

uudelleen pois housuista jatkossa estetään kahdella painonapilla, joista urospuolet kiinnitettiin kauluspaidan helmaan ja naaraspuolet housujen vyötärön sisäpuolelle.

Kuva 39. Aimo Sonnin painonappiratkaisu. (Ojanperä 2016-02-02)

Samanlainen painonappiratkaisu sijaitsee Angela Brosin olkapäillä ja sillä estetään täytteitä sisältävän haalarin olkapäiden paljastuminen (Kuva 40.). Vaikka haalari on ommeltu ihonvärisestä kankaasta eikä sen vilahtamista huomaa kovin helposti, näyttelijä pystyy esiintymään vapaasti kun tietää, ettei näin varmastikaan tule käymään. Huolellisuus on pukusuunnittelijan työssä tärkeää. Kaikkien tiedossahan on, että Essi Hellénillä on hahmossaan vaatteiden alla lisätäytettä sisältävä puku, mutta pukusuunnittelija ei mielellään paljasta sitä katsojalle, sillä silloin illuusio särkyy.

Kuva 40. Angelan painonapit olkapäillä. (Ojanperä 2016-02-02)

FEA-mallin toimivuus lohkon tärkeimpiä huomioon otettavia asioita Putouksessa ovat pukeminen ja riisuminen suorien lähetysten kiireen sekä hahmojen useiden eri puvun osien takia. Monet pukujen ratkaisuista johtavat siihen, että näyttelijät tarvitsevat paljon apua pukemisessa, kiireestä riippumatta. Kun asut sisältävät painonappeja ja muita ratkaisuja, puhumattakaan näyttelijän kokoa suurentavista lisätäytteistä, on niitä mahdoton saada yksin puettua. Essi Hellénin haalarissa on selässä pitkä vetoketju, joka on kiireessä liian hidas vetää yksin kiinni. Niinpä suorissa lähetyksissä pukuosasto jakaa näyttelijät keskenään ja auttaa heitä pukeutumaan niin sketseihin kuin hahmoihin. Joskus tilanne vaati jopa juoksemista näyttelijän luota toiselle.

Kuva 41. Jenni Kokanderin Irma Rönkkö vatsatanssiasussa. (MTV3/Putous 2015)

Pukusuunnittelijan työ ei hahmojen pukujen kohdalla lopu ensimmäiseen suoraan lähetykseen, jossa hahmot julkistetaan. Lähetysviikoilla saattaa tulla tarve hankkia seuraavaan lähetykseen puvustuksellista rekvisiittaa lisää, sillä luvassa saattaa olla ulkokuvauksia ja hahmojen esityksiä. Hahmojen pukusuunnittelija vastaa myös mahdollisista hahmojen esityksiin tulevista muista esiintyjistä, kuten tällä kaudella esimerkiksi kuorolaisista ja taustatanssijoista. Tällä kaudella Irma Rönkkö pukeutui hahmojen Talent–kilpailua varten napatanssiasuun (Kuva 41.) ja samaisessa osiossa Angela Brosilla oli kokonainen kuoro, jonka pukusuunnittelija puvusti hahmon teeman mukaan.

6 POHDINTA

6.1 Asiantuntijapalaute

Kommentteja työstä kysyin tuottaja Lotta Westerbergiltä sekä tuotantopäällikkö Riikka Pääkköseltä. Westerberg oli tekemässä Putousta ensimmäistä kertaa ja hän osaa kertoa työn tarpeellisuudesta tuotannollisesta näkökulmasta. Pääkkönen taas on puolestaan ollut tekemässä Putousta sen toisesta kaudesta lähtien, joten hän pystyy kertomaan, mitä uutta tietoa työssä on hänelle.

Puhuimme tuottaja Lotta Westerbergin kanssa työstä ensimmäistä kertaa syksyllä 2015, jolloin käytiin läpi sen sisältö sekä kuinka yhdistän opinnäytetyön tekemisen sekä puvustusharjoittelijan tehtävät. Westerbergillä oli hyödyllisiä vinkkejä työn tekemiseen liittyen ja sain häneltä apua aina tarvittaessa työn edetessä lähinnä käytännön asioissa. Häneltä kysyin myös salassa pidettävien asioiden, kuten budjetin mainitsemisesta.

Jo työstä ensimmäistä kertaa puhuttaessa, Westerberg kertoi, että jos vastaavanlainen työ olisi ollut olemassa hänen aloittaessaan Putouksen tuottajana hän olisi halunnut lukea sen, jotta ymmärtäisi sketsihahmojen puvustamisen prosessia paremmin. Tuottaja ehti kiireiltään nopeasti kommentoimaan työtä sähköpostilla ja hän kertoi sen olevan hyödyllinen. Hän mainitsee myös, että työ kuvaa osuvasti hahmojen puvustusprosessia. (Westerberg 2016-02-15)

Tuotantopäällikkö Riikka Pääkkösellä oli työstä paljon mietteitä ja kommentteja. Pääkkönen kertoo, ettei ollut ennen työn lukemista edes tiennyt, millaisia ratkaisuja vaatteisiin tehdään, koska hän itse näkee yleensä vasta pukujen lopputuloksen. Siispä työssä oli hänelle paljon mielenkiintoista ja uutta tietoa. Hänen omasta mielestään oli hyödyllistä tietää, mitä eri vaiheita puvuissa käydään läpi ja mitä parhaaseen lopputulokseen lopulta vaaditaan. Hän oli myös vahvasti sitä mieltä, että työstä voisi olla hyötyä niin tuotantoon uutena tuleville pukusuunnittelijoille, tuottajalle kuin ohjaajalle. Myös muut tuotantoryhmän jäsenet kuten apulaistuottaja sekä tuotantopäällikkö hyötyisivät työstä. (Pääkkönen 2016-02-08)

Pääkkösen mielestä työ antaa hyvän käsityksen siitä, millainen prosessi hahmojen luominen on, mihin pukusuunnittelijan tulee varautua pukuja suunnitellessaan sekä ennen kaikkea mitä pukusuunnittelija työajallaan tekee. Putouksessa jokainen työryhmä tekee töitä melko itsenäisesti, joten toisten ryhmien tuloksista näkee yleensä kokonaisen lopputuloksen vasta lähetyspäivänä. (Pääkkönen 2016-02-08)

6.2 Oma pohdinta

Opinnäytetyön aihe muotoutui lopulliseen muotoonsa Putouksen alkaessa. Havainnointivaiheessa, tehdessäni harjoittelua Putouksen parissa, aikaa ei löytynytäkään lopulta kirjoittamiseen niin paljon kuin olin ajatellut. Lopulta osoittautui hyväksi vaihtoehdoksi rajata havainnointi ja kirjoittaminen täysin erilleen, sillä kokonaisuutta pystyi jälkikäteen katsomaan aivan erilaisin silmin.

Työsuunnitelmaseminaarin ajoittuminen keskelle ohjelman tekoa oli tärkeä asia, sillä alustavan sisällysluettelon tekeminen jäsensi havainnointiani ja sai tajuamaan tulevan työn pääasiat.

Kaikki tiedonhankintamenetelmät olivat toimivia heti, kun jokaiselle aiheelle löytyi oikea tapa etsiä tietoa. Historiaosiossa internet ei sopinut tietolähteeksi, sillä tietojen luotettavuudesta ei ollut varmuutta, koska kaikki hakusanat tarjosivat tietolähteeksi lähinnä Wikipedia-artikkeleja. Tästä syystä keskityin painettuun kirjallisuuteen, josta löysin etsimäni usein jopa yksistä kansista. Kirjojen löytämistä helpottivat kirjastojen omat hakupalvelut, joista löysin useita kirjoja pelkillä hakusanoilla tietämättä kirjailijan tai teoksen nimeä. Työn tekoa helpotti myös asuminen Helsingissä, jossa kirjastoissa on todella hyvä valikoima monen alan kirjoja.

FEA-mallin löytyminen työni tueksi toi lopulta työlle oikean suunnan. Se pysyi vaivattomasti mukana koko ajan ja sen avulla sketsihahmojen puvustuksen analysoiminen oli selkeästi moniulotteisempaa. Asujen vertailu ja niistä kertominen oli mutkattomampaa, kun oli määrätyt asiat, joita havainnoida. Silti olisin mielestäni voinut selkeämmin pitää FEA-mallia työssäni läsnä ja viitata siihen mahdollisesti useammin, vaikka se ohjasi ajattelua ja havainnointiani jatkuvasti.

Toimivuus osoittautui loppujen lopuksi FEA-mallissa tärkeämmäksi lohkoksi kuin olin ajatellutkaan. Jokainen vaatekappale täytyi suorilla lähetyksiä varten rakentaa toimivaksi, helposti puettavaksi ja ennen kaikkea näyttelijän täytyi tuntea siinä olonsa varmaksi. Nämä ratkaisut ovat suurimmaksi osaksi sellaisia, joita katsoja ei pysty näkemään. Mielenkiintoista oli usein katsoa Putous seuraavana päivänä Katsomo-palvelusta ja muistella, mitä kaikkea katsojan näkymättömissä tapahtuikaan edellisenä iltana sekä seurata pukujen elämää lavalla.

Aluksi mietin, jääkö historiaosio irtonaiseksi osaksi muusta työstä ja tuoko menneisyyteen palaaminen mitään lisäarvoa työlleni. Loppujen lopuksi yhtäläisyyksiä löytyi enemmän kuin osasin arvatakaan ja uppouduin yhtäkkiä syvemmälle ja syvemmälle muun muassa Monty Pythonien ja Kummelien maailmaan. Näin ollen komediallisen puvustamisen taustojen läpikäynnistä tuli luonnollinen ja tarpeellinen osa työtä. Vanhojen hahmojen läpikäynti myös mielestäni selittää sketsihahmoa käsitteenä parhaiten.

Lukiessani Monty Pythonien omaelämäkerrallista teosta, en voinut olla löytämättä yhtäläisyyksiä Putouksen lauantain suorien lähetysten ja heidän studiokuvauspäiviensä välillä. Michael Palin muun muassa kertoo, että joskus pukujen vaihtamiseen sketsien välissä oli vain puoli minuuttia aikaa ja tästä syystä joskus roolijaot täytyi miettiä uusiksi pelkästään aikataulullisista syistä (Chapman 2008, 243.). Tämä kaikki oli tuttua myös Putouksen pukuosastolle, sillä hahmot järjestettiin usein uusiksi sen mukaan, kenen pukemisessa menisi kauemmin aikaa.

Myös Kummelien kertoessa puvustajastaan sekä hahmojen synnystä, palautui mieleeni Putouksen sovitukset ja niissä käydyt keskustelut näyttelijöiden ja pukusuunnittelijan välillä. Vaikka Kummelin hahmot syntyivät hieman nopeammalla aikataululla, luomisprosessi ja hauskuuden löytyminen eteni lähes samalla tavalla.

Positiivisinta työtä tehdessä ja ihmisiä haastatellessa oli huomata puvustuksen suuri merkitys tällaisessa projektissa. Sketsihahmon ideoinnissa ja etenemisessä puvustuksella on tärkeä rooli. Monet vaatteet saattavat antaa hahmolle aivan uuden suunnan ja uusia ulottuvuuksia. Hahmostaan epävarma näyttelijä saattaa saada itsevarmuutta pukeutuessaan hahmolle täydellisesti sopivaan asuun, sillä hahmoissa ulkoinen tukee paljon siitä rakentuvia mielikuvia. Näitä huomioita tukivat myös Chaplinin Pikku Kulkurin sekä monien Kummeli-hahmojen synty tarinat.

Jos Putous-urakka alkaisi nyt, suunnittelisin luultavasti havainnointiani hieman tarkemmin ja tutustuisin menetelmiin etukäteen, jotta saisin studiolla ohjelmaa tehdessä käyttämästäni ajasta opinnäytetyön kannalta enemmän irti. Kokonaisuudessaan Putouksessa mukana oleminen oli uskomattoman hauskaa ja mielenkiintoista, sillä opin ja näin niin paljon. Opinnäytetyön tekeminen aiheesta syvensi oppimaani. Keskittyisin myös enemmän kuvien ottamiseen ja pyytäisin lupaa kuvaamiseen rohkeammin alusta lähtien, sillä nyt minulla ei ole monista tärkeistä vaatekappaleista kuvia näyttelijöiden päällä ollenkaan. Myös kiire vaikutti tähän asiaan.

FEA-mallin esteettisyyslohkossa puhutaan ihmisen ja vaateen suhteesta, joka alkoi sketsihahmoja havainnoidessa mietityttää itseäni. Onko sketsihahmo lopulta näyttelijälle vain työvaate vai kehittykö siitä matkan varrella jotakin enemmän? Tuleeko hahmosta lopulta itselle tärkeä ja onko siitä luopuminen hankalaa? Näitä asioita olisin halunnut näyttelijöiltä vielä kysyä. Putous on erilainen kokonaisuus kuin elokuvat ja muut televisio-ohjelmat ja hahmot jäävät usein elämään pitkiksi ajoiksi kausien loppumisen jälkeen, varsinkin jos näyttelijä tekee itsenäistä keikkaa hahmonaan. Myös Putouksen seitsemännellä kaudella nähtiin aikaisempien kausien hahmoja, kuten jo aiemmin mainitut Munamies sekä Loordi Lally.

Jos jatkaisin työtä pidemmälle, haluaisin paneutua enemmän siihen, mikä osuus puvustuksella on hahmon hauskuudessa. Millaiset vaatteet ja siluetit muun muassa naurattavat katsojia. Aiheesta voisi myös järjestää katsojakyselyn internetissä, jolla selvitetäisiin mihin seikkoihin katsojat kiinnostavat huomiota hahmojen ulkonäössä. Sillä, vaikka hahmon synnyssä puvustuksella on merkitystä, siitä puhutaan ohjelman ollessa käynnissä hyvin vähän eikä hahmoissa julkisesti kiinnitetä suuresti huomiota vaatteisiin. Jos tätä kyseistä työtä paisuttaisi suuremmaksi, lisäisin siihen enemmän historiaa ja pohtisin useampia linkkejä historian hahmojen ja Putouksen synnyn välillä.

Toivon, että opinnäytetyöstä on hyötyä jatkossa aiheesta kiinnostuneille. Työvaiheiden kuvaaminen voisi helpottaa Putoukseen uutena tulevan pukusuunnittelijan työtä, jos ohjelma vielä saa jatkoa ja jos pukusuunnittelija vaihtuu. Myös Putouksen historiasta ja rakenteesta kertovista osioista voisi olla muille uusille työryhmän jäsenille hyötyä. Koskaan ei myöskään suomalaista tv-viihdettä tehdessä ole haitaksi tietää hieman sketsiviihteen historiasta.

Putous on aikaisemmin myyty formaattina jo Kiinaan ja viimeisimpänä Viroon. Virolaisen tuotantoyhtiön Thors Productionin väkeä kävi tutustumassa seitsemännen kauden Putoukseen ja he

kyselivät pukusuunnittelijoilta paljon puvustuksesta. Joistain työn osista voisi siis olla kansainvälisestikin hyötyä, vaikkapa esimerkkinä suomalaisista sketsihahmoista ja näiden synnystä. Virolainen tuotantoyhtiö on jo konsultoinut Putouksen tuotannosta vastaavia ihmisiä ohjelman tekoon liittyvissä asioissa. (Yellow Film & TV 2015)

LÄHTEET

- BBC COMEDY** s.a. Monty Python's Flying Circus [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://www.bbc.co.uk/comedy/montypython/index.shtml>
- CHAPMAN**, Graham, **CLEESE**, John, **GILLIAM**, Terry, **IDLE**, Eric, **JONES**, Terry, **PALIN**, Michael ja **MCCABE**, Bob 2008 (2003). Monty Pythonin maailma Monty Pythonin mukaan (Suomentanut Tapani Kärkkäinen). (The Python's Autobiography by the Pythons). Helsinki: Like Kustannus Oy.
- ELOKUVANTAJU** s.a. Pukusuunnittelija [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-02-14] Saatavissa: <http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/lavastus/puvustaja.jsp>
- GENT**, James 2014. Monty Python [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-01-27]. Saatavissa: http://www.montypython.com/python_The_Pythons/14
- HIRVIKOSKI**, Reija s.a. Rooli + vaate = hahmo, esityksen kokonaisuhtälö [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://reijahirvikoski.net/articles/rooli-vaate-hahmo>
- KATSOMO** 2015. Irma Rönkkö innostui Jari Sillanpään terveisistä [video]. Saatavissa: <http://www.katsomo.fi/#!/jakso/536892?toista>
- KETONEN**, Kari 2016-01-15. Haastattelu opinnäytetyötä varten [sähköpostiviesti]. Saatavissa: Tekijän oma arkisto.
- KOKANDER**, Jenni 2015-12-18. Näyttelijä. [haastattelu]. Helsinki.
- KOSKENNURMI-SIVONEN**, Riitta s.a. Käsiyötuote [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-01-27]. Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/~rkosken/kasityotuote>
- MARJAMÄKI**, Tuomas 2015. Kummeli: Erittäin hyvin sanottu. Jyväskylä: Docendo.
- MARJAMÄKI**, Tuomas 2007. Naurattajat: Suomalaisen komiikan tekijät 2007-1907. Helsinki: Edita.
- MIKKOLA**, Jukka 2014. Kulkuri, herrasmies ja ikoni [verkkoartikkeli]. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/12/17/kulkuri-herrasmies-ja-ikoni>
- MTV3** 2015. Taksiliitolta nuhteita Aimo Sonnin Habituksesta: Paita housuihin! [verkkoartikkeli] [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://www.mtv.fi/viihde/ohjelmat/putous/uutiset/artikkeli/taksiliitolta-nuhteita-aimo-sonnin-habituksesta-paita-housuihin/5524526>
- NYKÄNEN**, Riika 2015. Suomi-komedian naisikonin tarina – haikaili Justiinasta vakaviin rooleihin [verkkoartikkeli]. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://www.iltasanomat.fi/elokuvat/art-1434160984273.html>
- PÄÄKKÖNEN**, Riikka 2016-02-07. Tuotantopäällikkö. [haastattelu]. Helsinki.
- RAKKOLAINEN**, Essi 2011. Puvustajan työnkuva tv-sarjassa ja elokuvassa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011060310898>
- RISLAKKI**, Jukka ja **SANDELL**, Rainer 2005. Varsinainen Puupää! Ola Fogelbergin ja hänen Pekkansa tarina. Helsinki: Tammi.
- RUDLIN**, John 1994. Commedia dell'arte: an actor's handbook. London: Routledge.
- ROMERO**, Rebeca 2015. MTV:n jättipaketti Putouksen synnystä [verkkoartikkeli]. [Viitattu 2016-01-27]. Saatavissa: <http://www.mtv.fi/viihde/ekstra/artikkelib/mtv-n-jattipaketti-putouksesta-ohjelman-vaiherikas-tarina-tekijoiden-silmin/5510540>

- SEPPÄLÄ**, Henna 2012. Pukusuunnittelun merkitys elokuvassa. Tampereen ammattikorkeakoulu. Elokuvan ja television koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012060812254>
- SCHWARTZ**, I.A. s.a. The Commedia dell'arte and it's influence on French comedy in the seventeenth century. New York: Publications of the Institute of French studies, Inc.
- VEDENPÄÄ**, Ville 2013. Putouksen sketsihahmokisa oli aluksi vitsi [verkkoartikkeli]. [Viitattu 2016-01-27] Saatavissa:
- VILPPUNEN**, Anna 2015-12-21. Pukusuunnittelija. [haastattelu]. Helsinki.
- VIRTUAALI AMMATTIKORKEAKOULU** 2007. Observointiin perustuvan tutkimuksen suorittaminen [verkkoaineisto]. [Viitattu 2016-01-27]. Saatavissa: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289409557/1194290592851.html>
- VON BAGH**, Peter 2013. Chaplin. (Suom. Sampsa Laurinen). Helsinki: Like Kustannus Oy. http://yle.fi/uutiset/putouksen_sketsihahmokisa_oli_aluksi_vitsi/6450434
- WESTERBERG**, Lotta 2016-02-15. Opinnäytetyöstä [sähköpostiviesti]. Saatavissa: Tekijän oma arkisto.
- WIKIPEDIA/SKETSI 2013**. Sketsi [artikkeli]. [Viitattu 2016-02-14] Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sketsi>
- WIKIPEDIA/SKETSISARJA 2016**. Sketsisarja [artikkeli]. [Viitattu 2016-02-14] Saatavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sketsisarja>
- YELLOW FILM & TV** 2016-02-04. [verkkoartikkeli] Putous myyty Viroon. [Viitattu 2016-02-04] Saatavissa: <http://www.yellowfilm.fi/putous-myyty-viroon/>

KUVAT JA KUVIOT

- Kuva 1. SAND, Maurice s.a. Maurice Sandin tulkinta Il Dottoresta ja Pantalonestä. [piirros] [Viitattu 2016-01-29] Saatavissa: Il Dottore: <http://www.delpiano.com/carnival/html/dottori.html>, Pantalone: <http://www.delpiano.com/carnival/html/pantalone.html>
- Kuva 2. SAND, Maurice s.a. Maurice Sandin tulkinta rakastavaisista. [piirros] [Viitattu 2016-01-29] Saatavissa: <http://www.delpiano.com/carnival/html/innamorati.html>
- Kuva 3. SAND, Maurice s.a. Maurice Sandin tulkinta Harlekiinista ja Brighellasta. [Piirros] [Viitattu 2016-01-29] Saatavissa: Harlekiini: <http://www.delpiano.com/carnival/html/harlequin.html>, Brighella: <http://www.delpiano.com/carnival/html/brighella.html>
- Kuva 4. Alf Wiki s.a. Charles Chaplin Pikku Kulkurina. [valokuva] [Viitattu 2016-01-29] Saatavissa: <http://vignette1.wikia.nocookie.net/alf/images/9/9b/Charlie-Chaplin.jpg/revision/latest?cb=20110128081512>
- Kuva 5. JONES, Terry 1969. Monty Pythonit vuonna 1969. [digikuva] [Viitattu 2016-02-01] Saatavissa: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/c/cb/Flyingcircus_2.jpg
- Kuva 6. OJANPERÄ, Elina 2016-02-01. Kollaasi Monty Pythonin hahmoista. Yksittäiset kuvat saatavissa:
- http://tellyspotting.kera.org/wp-content/uploads/2015/09/Monty-Python-and-The-Holy-Grail-40th_640.jpg

2. <http://hippierefugee.blogspot.fi/2012/03/monty-pythons-flying-circus.html>

3. <http://theredlist.com/media/database/films/tv-series/comedy-and-romance/1970/monty-python-flying-circus/019-monty-python-flying-circus-theredlist.jpg>

4. CHAPMAN, Graham, CLEESE, John, GILLIAM, Terry, IDLE, Eric, JONES, Terry, PALIN, Michael ja MCCABE, Bob. 2008 (2003). Monty Pythonin maailma Monty Pythonin mukaan (Suomentanut Tapani Kärkkäinen). (The Python's Autobiography by the Pythons). Helsinki: Like Kustannus Oy, Kuvaliite 2,

Kuva 7. FOGELBERG, Ola s.a. Sarjakuvan Pekka Puupää ja Justiina. [piirros] [viitattu 2016-02-14]

Saatavissa: <http://i46.tinypic.com/20z2tev.jpg>

Kuva 8. OJANPERÄ, Elina 2016-02-14 Kollaasi Pekka Puupäästä, Pätkästä sekä Pekan vaimosta Justiinasta. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat saatavissa:

1. http://www.elonet.fi/sites/default/files/styles/large/public/tenho/kuva/fields/field_kuvatiedosto/58641_v753899e65.jpg?itok=okT6_MMZ

2. <http://is11.snstatic.fi/img/978/1434160975791.jpg>

Kuva 9. NIEMI, Sari/IS s.a. Vesa-Matti Loiri Uuno Turhapurona ja Pertti Pasanen Härski Hartikaisena.

[uutiskuva] [Viitattu 2016-01-29] Saatavissa: <http://is11.snstatic.fi/img/978/1288745011317.jpg>

Kuva 10. Episodi s.a. Uno lepertelee naiselle. [Viitattu 2016-02-02] Saatavissa:

<http://www.episodi.fi/testit/mika-uuno-turhapuro-leffojen-hahmo-olet-tee-hulvaton-testi/>

Kuva 11. HINKKA, Harri s.a. Kummelit oikealta vasemmalle: Timo Kahilainen, Heikki Silvennoinen, Heikki Hela, Olli Keskinen ja Heikki Vihinen [valokuva]. Saatavissa: MARJAMÄKI, Tuomas 2015.

Kummeli: Erittäin hyvin sanottu. Jyväskylä: Docendo.

Kuva 12. OJANPERÄ, Elina 2016-02-05. Kollaasi Kummeli-hahmoista. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat saatavissa:

1. <https://www.youtube.com/watch?v=NN2EUZ2iuKY>
2. <http://yle.fi/vintti/yle.fi/kummeli/laakarit/ekat.html>
3. <http://www.cmore.fi/sarja/47915-kummeli/kausi-1/episodi-1/2393798-kummeli-pilottijakso>
4. <http://yle.fi/vintti/yle.fi/kummeli/alykaapiot.html>
5. <http://www.dexviihde.fi/wp-content/uploads/2013/11/kummeli.jpg>

Kuva 13. NUMMELIN, Numi 2015. Näyttelijät ja Heikki Paasonen sinisissä paidoissa. [digikuva] Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 14. MATIKAINEN, Matti 2014. Vuoden sketsihahmo 2014 Joonas Nordmanin Salme Pasi [uutiskuva]. [viitattu 2016-01-31] Saatavissa:

http://static.iltalehti.fi/viihde/oravaetu301114mp_vi.jpg

Kuva 15. MTV3/Putous 2014. Niina Koposen Loordi Lally kuudennelta kaudelta. [digikuva] [Viitattu 2016-02-02] Saatavissa: <http://www.mtv.fi/viihde/ohjelmat/putous/uutiset/artikkeli/lapset-ihastuivat-putous-hahmoon-kouluissa-leikitaan-jo/4433586>

Kuva 16. MTV3 2011. Riku Niemisen Munamies Putouksen toiselta kaudelta. [digikuva] [Viitattu 2016-01-31] Saatavissa: http://www.iltalehti.fi/viihde/2011011313001713_vi.shtml

Kuva 17. NUMMELIN, Numi. 2015-10-13. Putouksen seitsemännen kauden sketsihahmot. [digikuva] Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 18. NUMMELIN, Numi. 2015. Revanssihahmot eli Riku Niemisen Tapio Nautavaara ja Ville Tiihosen Arvid Von Maksa. [digikuva] Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 19. OJANPERÄ, Elina 2016-01-31. Sketsihahmojen puvustusprosessin aikataulu. [Adobe Illustrator –piirros] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 20. OJANPERÄ, Elina 2015-09-23. Sovitukseen tuotuja vaihtoehtoja hahmoille. [digikuva] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 21. OJANPERÄ, Elina 2016-02-02. Riku Niemisen Mari Hakkarainen, Essi Hellénin Angela Bros ja Kari Ketosen Aimo Sonni ensimmäisessä yhteisessä sovituksessa. [kollaasi] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot. Yksittäiset kuvat: OJANPERÄ, Elina. 2015-09-23. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 22. OJANPERÄ, Elina 2015. Mari Perankoski ja Jenni Kokander välisovituksessa. [digikuva] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 23. OJANPERÄ, Elina 2015-12-14. Aimo Sonnin aluspaita. [digikuva] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 24. OJANPERÄ, Elina 2015. Vasemmalla Matti Pikkuvanhasen välivaihe ja oikealla lopullisen puvun sovitus. [digikuva] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 25. OJANPERÄ, Elina 2016-02-02. Alli Kaattorin lopullisen mekon sommittelua. [kollaasi] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat: OJANPERÄ, Elina 2015-10-09. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 26. NUMMELIN, Numi 2015. Matti Pikkuvanhanen ja näyttelijänsä Joonas Nordman. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Matti Pikkuvanhanen: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Joonas Nordman: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 27. NUMMELIN, Numi 2015. Angela Bros ja näyttelijänsä Essi Hellén. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Angela Bros: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Essi Hellén: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 28. OJANPERÄ, Elina 2015-12-14. Angela Brosin alushaalari. [digikuva] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 29. NUMMELIN, Numi 2015. Jorma "Jortsu" Yli-Vuotinen ja näyttelijänsä Ville Tiihonen. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Jorma "Jortsu" Yli-Vuotinen: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Ville Tiihonen: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 30. OJANPERÄ, Elina 2016-02-02. Jorma "Jortsu" Yli-Vuotisen täytehousut ja kuva hahmon profiilista. [kollaasi] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

1.-2. OJANPERÄ, Elina 2015-12-14. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

3. <http://www.katsomo.fi/#!/jakso/536892?toista>

Kuva 31. NUMMELIN, Numi 2015-10-13. Alli Kaattori ja näyttelijänsä Mari Perankoski. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Alli Kaattori: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Mari Perankoski: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 32. NUMMELIN, Numi 2015-10-13. Mari Hakkarainen ja näyttelijänsä Riku Nieminen. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Mari Hakkarainen: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Riku Nieminen: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 33. NUMMELIN, Numi 2015-10-13. Aimo Sonni ja näyttelijänsä Kari Ketonen. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Aimo Sonni: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kari Ketonen: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 33. NUMMELIN, Numi 2015-10-13. Irma Rönkkö ja näyttelijänsä Jenni Kokander. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat:

Irma Rönkkö: NUMMELIN, Numi 2015-10-13. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Jenni Kokander: NUMMELIN, Numi 2015. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 35. OJANPERÄ, Elina 2015-12-14. Lähikuva Irma Rönkön rintaneulasta ja paidan röyhelöstä. [digikuva] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 36. SELÄNNE, Tuomas 2015. Tapio Nautavaara juontaja Heikki Paasosen kanssa Putous – lavalla. [uutiskuva] Saatavissa: <http://www.iltasanomat.fi/viihde/art-1446868713919.html>

Kuva 37. NUMMELIN, Numi 2015-10-13. Arvid Von Maksu. [digikuva]. Saatavissa: Yellow Film & TV:n sähköiset arkistot.

Kuva 38. MTV3/Putous 2015. Aimon takit. [uutiskuva] [Viitattu 2016-01-31] Saatavissa: <http://www.mtv.fi/viihde/ohjelmat/putous/uutiset/artikkeli/taksiliitolta-nuhteita-aimo-sonnin-habituksesta-paita-housuihin/5524526>

Kuva 39. OJANPERÄ, Elina 2016-02-02. Aimo Sonnin painonappiratkaisu. [kollaasi] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat: OJANPERÄ, Elina 2015-12-14. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 40. OJANPERÄ, Elina 2016-02-02. Angelan painonapit olkapäillä. [kollaasi] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Yksittäiset kuvat: OJANPERÄ, Elina 2015-12-14. Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot.

Kuva 41. MTV3/Putous 2015. Jenni Kokanderin Irma Rönkkö vatsatanssiasussa. [uutiskuva] [Viitattu 2016-01-31] Saatavissa:

http://im.mtv.fi/image/5582592/landscape16_9/1024/576/98aa4ea2928496bdf853a1671904cc10/vg/irma-ronkko-vatsatanssi.jpg

Kuvio 1. LAMB ja KALLAL 1992. FEA-malli. (Suom. Koskennurmi-Sivonen). [Viitattu: 2016-01-27] Saatavissa: <http://www.helsinki.fi/~rkosken/kasityotuote>

Kuvio 2. OJANPERÄ, Elina 2016-01-31. Sketsihahmon ulkonäköön vaikuttavat tärkeimmät henkilöt. [Adobe Illustrator –piirros] Saatavissa: Tekijän sähköiset arkistot

LIITE 1. COMMEDIA DELL'ARTE MASKIT

Kuva: Strange Face Masks s.a. Commedia dell'arten maskeja [digikuva]. [Viitattu 2016-02-07]

Saatavissa: <http://www.strangefacemasks.com/>

LIITE 2. HARLEKIINI MUOTINÄYTÖKSESSÄ

Kuva: Victoria's Secret 2012. Harlekiini muotinäytöksessä. [digikuva] [Viitattu: 2016-02-02]
Saatavissa: <http://beautifullife.es/2012/11/09/victorias-secret-fashion-show/>